

Sexuellt utnyttjande av djur

Rapport den 18 januari 2007

**Katarina Andersson
Yvette Glantz**

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. SAMMANFATTNING	5
2. BAKGRUND	6
3. ZOOFILI OCH VISSA ANDRA BEGREPP	7
4. RÄTTSLIG REGLERING.....	8
4.1. ZOOFILI I ETT SVENSKT RÄTSHISTORISKT PERSPEKTIV	8
4.2. GÄLLANDE RÄTT	8
4.2.1. <i>Djurskyddslagen (1988:534)</i>	9
4.2.2. <i>Djurplågeri</i>	10
4.2.3. <i>Hemfridsbrott eller olaga intrång</i>	11
4.2.4. <i>Skadegörelse</i>	11
4.2.5. <i>Skildringar av våld och pornografi m.m.</i>	12
4.3. LAGSTIFTNINGENS TILLÄMPNING NÄR DET GÄLLER SEXUELLT UTNYTTJANDE AV DJUR.....	15
4.3.1. <i>Djur med fysiska skador</i>	15
4.3.2. <i>Djur utan fysiska skador</i>	15
4.3.3. <i>"Fencehopping"</i>	16
4.3.4. <i>Djurpornografi m.m.</i>	16
4.4. LAGSTIFTNINGEN I VISSA ANDRA LÄNDER.....	17
4.4.1. <i>Norge</i>	17
4.4.2. <i>Danmark</i>	18
4.4.3. <i>Finland</i>	18
4.4.4. <i>Frankrike</i>	19
4.4.5. <i>Nederländerna</i>	19
4.4.6. <i>Belgien</i>	20
4.4.7. <i>Tyskland</i>	20
4.4.8. <i>Schweiz</i>	21
4.4.9. <i>Österrike</i>	21
4.4.10. <i>Storbritannien</i>	22
4.4.11. <i>USA</i>	23
4.4.12. <i>Kanada</i>	23
5. I VILKEN OMFATTNING DJUR UTNYTTJAS SEXUELLT	23
5.1. ALLMÄNNA UTGÅNGSPUNKTER.....	23
5.2. DJURSKYDDSMYNDIGHETENS RAPPORT VÅREN 2005	24
5.3. POLISANMÄLDA ÄRENDEN UNDER 2005	25
5.4. VISSA INTERNATIONELLA STUDIER M.M.	26
5.4.1. <i>Kinseyrapporterna</i>	26
5.4.2. <i>"Battered pets"</i>	26
5.4.3. <i>Hanne M. Revholts studie i kriminologi</i>	26
5.4.4. <i>Det Danska Dyreetiske Råds undersökning</i>	27
5.4.5. <i>Foundation for the Animal in the Law, Schweiz</i>	27
5.5. DJURPORNOGRAFI	27
5.6. MÖRKERTAL	28
6. HANTERING INOM RÄTTSVÄSENDET	29
6.1. DE POLISANMÄLDA ÄRENDENA UNDER ÅREN 2000-2005	29
6.2. BROTTSTATISTIK	30
6.3. LAGFÖRINGSSTATISTIK	31
6.4. RÄTTSPRAXIS	31
6.5. DJURSKYDDSMYNDIGHETENS BEDÖMNING	32
7. DJURSKYDDSINTRESSET	33
7.1. DJURS FÖRMÅGA ATT KÄNNA SMÄRTA	33
7.2. LIDANDE HOS DJUR	33
7.3. SAMTYCKE OCH TVÅNG M.M.	34
7.3.1. <i>Samtycke och tvång</i>	34

7.3.2. <i>Kränkning och värdighet</i>	36
7.4. DJURSKYDDSMYNDIGHETENS BEDÖMNING	36
8. ÖVERVÄGANDEN ANGÅENDE ETT FÖRBUD MOT SEXUELLT UTNYTTJANDE	38
8.1. ARGUMENT FÖR OCH EMOT ETT FÖRBUD	38
8.2. DJURSKYDDSMYNDIGHETENS SLUTSATSER OCH FÖRSLAG	40
8.2.1. <i>Rättsväsendets hantering</i>	40
8.2.2. <i>Förbud mot sexuellt utnyttjande av djur</i>	40
9. FÖRSLAG TILL LAGSTIFTNING	41
9.1. FÖRSLAG TILL LAG OM ÄNDRING I DJURSKYDDSLAGEN (1988:534)	41
9.2. FÖRSLAG TILL LAG OM ÄNDRING I BROTTSBALKEN (1962:700).....	42

1. Sammanfattning

Djurskyddsmyndigheten redovisar på uppdrag av regeringen antal polisanmälda ärenden under 2005 som rör sexuellt utnyttjande av djur. Utöver detta ingår i uppdraget att utvärdera om djurskyddslagstiftningen är tillräcklig för att skydda djur från att användas av människor i sexuella sammanhang på ett sätt som strider mot djurskyddsintresset. Om behov finns ska förslag till ändringar i djurskyddslagen lämnas.

Myndigheten har begärt uppgifter om anmälningar som rör ärenden av det aktuella slaget från samtliga polismyndigheter i landet. Antalet fall där ett sexuellt syfte har kunnat konstateras uppgår till 18 stycken. De djurslag som utsatts är hästar, katter, nötkreatur och får. I flera fall har djuren tillfogats allvarliga fysiska skador. I denna rapport har även material använts och slutsatser dragits från Djurskyddsmyndighetens tidigare rapport om sexuellt utnyttjande av djur. Detta visar att av 115 polisanmälda ärenden mellan 2000-2005 har åtal inte väckts i något fall. I 2 ärenden pågår förundersökning. I 113 fall har förundersökning inte inletts eller också inletts och sedan lagts ner. Detta ger en låg andel fall som fått ett upplärande.

Den verkliga omfattningen av sexuellt utnyttjande av djur bedöms vara större än vad Djurskyddsmyndighetens kartläggning och övriga studier visar.

Enligt Djurskyddsmyndigheten täcker den befintliga lagstiftningen de fall då djur utsätts för fysiskt eller psykiskt lidande i samband med sexuellt utnyttjande. Fall där ett fysiskt eller psykiskt lidande inte kan anses föreligga faller utanför den nuvarande regleringen. Bedömning av förekomst av lidande – och därmed hurvida en gärning är otillåten - kan vara mycket svår vid den nu aktuella typen av handlingar, i synnerhet när det gäller psykiskt lidande.

I den vetenskapliga litteraturen har bl.a. uttalats att djur har förmåga att känna och uppleva smärta på liknande sätt som människor, att de befinner sig i ett ojämnt maktförhållande gentemot människan, att de saknar förmåga att kommunicera ett medgivande till sexuella relationer med människor på ett sätt som kan förstås och att tvång ofta förekommer vid sexuellt utnyttjande. Vidare anføres att sådana handlingar i allmänhet innebär att djurens sexuella integritet och deras värdighet kränks samt att sådana handlingar utgör ett ingrepp i djurens välfärd.

Djur befinner sig i en beroendeställning till människan. Samhället behöver därför enligt Djurskyddsmyndighetens mening ha normer och gränser för hur djur används och för handlings-sätt gentemot djur.

Med hänvisning till bl.a. dessa argument är det Djurskyddsmyndighetens uppfattning att handlingar där djur utnyttjas sexuellt av människor inte är acceptabla och att djur behöver skyddas från detta.

Det kan givetvis invändas att människan använder djur i många andra sammanhang, exempelvis för livsmedelsändamål, forskning och seminverksamhet, utan att ta hänsyn till deras samtycke och integritet. För dessa ändamål finns dock ett samhällsintresse vilket innebär att denna användning av djur har ett berättigande som saknas när djur används för sexuella ändamål av människan.

Att förbjuda alla former av sexuellt utnyttjande av djur skulle innebära en viktig markering att sådana ageranden inte är godtagbara. Ett förbud bör även kunna ha en hämmande effekt på

förekomsten av användning av djur för sexuella ändamål och skulle underlätta rättsväsendets bedömning i dessa ärenden.

Djurskyddsmyndigheten föreslår att sexuellt umgänge med djur samt andra handlingar där djur används av människor för sexuella ändamål ska förbjudas. Myndigheten föreslår att ett sådant förbud införs genom en särskild bestämmelse i djurskyddslagen. Härutöver föreslås en ändring i brottsbalken när det gäller olaga våldsskildring så att även sexuellt våld och tvång omfattas av regleringen när det gäller djur.

Djurskyddsmyndigheten anser också att det är angeläget att rättsväsendets hantering av ärenden där djur utnyttjas sexuellt och där de utsätts för brott förbättras.

2. Bakgrund

I regleringsbrev för budgetåret 2006 (Jo2006/1409) gavs Djurskyddsmyndigheten följande uppdrag av regeringen.

Djurskyddsmyndigheten ska till regeringen inrapportera under året polisanmälda ärenden rörande sexuellt utnyttjande av djur. Statistiken ska redovisas könsuppdelad när så är möjligt. Djurskyddsmyndigheten ska även utvärdera om djurskyddslagstiftningen är tillräcklig för att skydda djuren från att användas av människor i sexuella sammanhang på ett sätt som står i strid med djurskyddsintresset samt, vid behov, lämna förslag till ändringar i djurskyddslagen.

Regeringen har därefter förtydligat att det år som avses är 2005.

Djurskyddsmyndigheten har tidigare på uppdrag av regeringen utrett i vilken omfattning människor använder djur i sexuella sammanhang i Sverige. Uppdraget redovisades till regeringen i en rapport i april 2005, dnr 2004-1711.

I den analys som nu görs av huruvida djurskyddslagstiftningen är tillräcklig för att skydda djur från att användas av människor i sexuella sammanhang på ett sätt som står i strid med djurskyddsintresset, används material även från Djurskyddsmyndighetens rapport till regeringen i april 2005.

Det ifrågavarande uppdraget avser ”sexuellt utnyttjande av djur”. Detta begrepp är vitt och får anses innefatta alla handlingar i sexuellt syfte som en människa företar mot ett djur eller förmår eller tvingar ett djur att göra med en människa. Inom begreppet faller sålunda inte bara sexuellt umgänge mellan människa och djur samt sexuellt våld som utövas av människa mot djur utan även handlingar då människor på olika sätt berör djurs könsorgan i sexuellt syfte och då människor förmår eller tvingar djur att utföra aktiviteter med sexuellt innehåll riktade mot människor. All användning av djur i pornografiskt syfte får vidare anses innefattas i begreppet.

3. Zoofili och vissa andra begrepp

I litteraturen används en mängd olika begrepp för sexuellt utnyttjande av djur och olika former av sådant utnyttjande, t.ex. zoofili, bestialism, zoosadism och sodomi. Enligt Nationalencyklopedin avses med ”zoofili” en sexuell avvikelse (parafili) som kännetecknas av ett tvångsmässigt behov av sexuellt umgänge med djur, oftast husdjur eller sällskapsdjur. Vidare anges att zoofila handlingar också kan vara temporära ersättningsalternativ för människor som av olika skäl (partnerbrist, normer, lagar) inte tillåts leva ut sexualiteten i en sedvanlig relation. ”Bestialitet” innebär enligt Nationalencyklopedin djurisk råhet, brutalitet; även sexuell umgänge med djur. I Sverige har också begreppet ”tidelag” använts framförallt historiskt. Med begreppet ”tidelag” avses enligt Nationalencyklopedin könsumgänge mellan människa och djur.

Två schweiziska jurister, Gieri Bollinger och Antoine F. Goetchel, Foundation for the Animal in the Law, har närmare redogjort för begreppet zoofili¹. Bollinger och Goetchel har bl.a. anfört följande. Zoofili anses innebära något mer än en ”normal”, enbart platonisk kärlek till djur. Innebörden av zoofili är snarast en stark, erotisk känsla av samhörighet med ett djur som leder till sexuellt motiverade handlingar där syftet är sexuell stimulering av sig själv, djuret eller en annan person. Mot denna bakgrund kan man urskilja olika former av zoofili, t.ex. anala och vaginala penetrationer av penis, fingrar, händer, armar eller främmande föremål, orala handlingar, onani och frotteurism². Handlingar som inte är sexuellt motiverade faller utanför begreppet. Zoofili är som fenomen lika komplext som sexualitet och innehåller lika många variationer. Av denna anledning kan gränserna för olika ”undergrupper” bli flytande. Det kan dock finnas skäl att skilja på våldsamt och icke-våldsamt zoofili. Resultatet av den mer våldsamma arten av zoofili är ofta att djuret tillfogas allvarliga skador. Dessa kan vara så allvarliga att djuret dör. Om det upplevs sexuellt stimulerande eller tillfredsställande för en förövare att utsätta ett djur för smärta, att skada det och till och med att döda det, brukar det kallas ”zoosadism”.

Det Dyreetiske Råd i Danmark nämner även begreppet ”zoosexualitet”, svarande mot hetero- och homosexualitet, som beteckning på personer som har en ”sexuell orientering” mot djur. På senare år har begreppet ”animal sexual abuse” används (Munro and Thrusfield). Även begreppet ”interspecies sexual assault” förekommer (Piers Beirne).

Begreppet ”fencehopping” används när en person olovligen tar sig in till en annan persons djur och utnyttjar dem sexuellt.

---

¹ Sexuality with animals (Zoophilia) – an Unrecognized Problem in Animal Welfare Legislation. Bollinger och Goetchel hänvisar också till Beetz, Miletski och Rosenbauer i denna del.

² Enligt Nationalencyklopedin avvikande sexuell beteende som innebär ett tvångsmässigt behov av att söka sexuell stimulans och tillfredsställelse genom att gnida framförallt underlivet mot någon främmande person i situationer och miljöer där trängsel naturligt uppstår, t.ex. i köer.

4. Rättslig reglering

4.1. Zoofili i ett svenskt rättshistoriskt perspektiv

Zoofili har historiskt behandlats mycket strängt. Enligt Yngre Västgötalagens balk om urbotamål (omkring år 1290) var påföljden för sexuellt umgänge med djur att gärningsmannen skulle böta 3 x 9 mark och vallfärda till Rom för att söka syndaförlåtelse hos påven.

I 10 kap. 1 § 1734-års missgärningsbalk var straffet för tidelag halshuggning och därefter skulle gärningsmannen brännas på bål. Även djuret skulle dödas och brännas på bål. I rättspraxis mildrades senare dessa regler och efter år 1778 verkställdes inga dödsstraff.

I det förslag till straffbalk som en lagkommitté lade fram år 1839 fanns ett stadgande om straffarbete för den som övade otukt som var ”mot naturen”. Med detta avsåg kommittén att täcka in både homosexualitet och tidelag. I 1864-års strafflag skilde man dock på homosexualitet och tidelag.

En statlig utredning föreslog år 1935 att tidelag skulle avkriminaliseras (SOU 1935:68, Promemoria angående ändringar i strafflagen beträffande straffsatserna för särskilda brott m.m.). Till stöd för förslaget åberopades att straffet för tidelag inte kunde sägas fylla någon egentlig uppgift, i synnerhet som de som begick sådana gärningar ofta var mer eller mindre psykiskt störda. Vidare framhölls att sådana gärningar i allmänhet företogs i största avskildhet och att, om förhållandet ändå skulle bli upptäckt, ett straffrättsligt förfarande genom den uppmärksamhet som därigenom påkallades ofta nog syntes göra mer skada än nytta. Slutligen erinrades om att bestämmelserna om straff för förargelseväckande beteende och djurplågeri kunde erbjuda möjligheter till erforderlig reaktion.

Tidelagsbestämmelsen ändrades år 1944. Lagändringen trädde i kraft den 1 juli samma år och innebar att straff för otukt med djur togs bort och att regleringen om homosexuell otukt förändrades. I förarbetena till ändringen (Kungl. Maj:ts proposition 1944:13) anförde departementschefen, endast att ”i enlighet med den uppfattning, som torde vara allmänt rådande, tillstyrker jag att straffet för otukt med djur avskaffas”. Departementschefen torde syfta till den uppfattning som framkom i 1935 års utredning.

4.2. Gällande rätt

Om djur utnyttjas sexuellt på ett sätt som innebär att djur orsakas fysiskt eller psykiskt lidande kan gärningen bedömas som djurplågeri enligt brottsbalkens bestämmelser. En sådan gärning strider också mot 2 § djurskyddslagen (1988:534) som dock inte är straffsanktionerad. Även bestämmelserna om skadegörelse i brottsbalken kan aktualiseras om det leder till ”men för annans rätt”. Härutöver kan ytterligare bestämmelser bli tillämpliga bl.a. om gärningen spelas in på film, TV eller video samt om sådant material eller bilder sprids till personer under 15 år.

Nedan följer en redogörelse för de bestämmelser som kan aktualiseras vid sexuellt utnyttjande av djur.

4.2.1. Djurskyddslagen (1988:534)

2 § första stycket

Djur ska behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdom.

17 §

Djur får inte tränas för eller användas vid tävling på sådant sätt att de utsätts för lidande. Detsamma gäller vid film-, videogram- eller televisioninspelning och föreställning eller annan förevisning som anordnas för allmänheten.

36 §

Till böter eller fängelse i högst två år döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. bryter mot 3, 5, 6, 8-11, 13, 14, 16-19 a eller 21 §,

2. bryter mot en föreskrift som meddelats med stöd av denna lag, eller

3. underlåter att följa ett sådant föreläggande eller bryter mot ett sådant förbud som avses i 29 §.

Om brottet har begåtts med uppsåt och avsett en förpliktelse av väsentlig betydelse från djurskyddsynpunkt, döms till fängelse i högst två år.

Om gärningen är att anse som ringa ska inte dömas till ansvar.

Till ansvar enligt denna paragraf döms inte om gärningen är belagd med samma eller strängare straff i brottsbalken.

En bestämmelse om att djur ska behandlas väl och erhålla skydd mot onödigt lidande fanns redan i 1944-års djurskyddslag. I den ursprungliga lydelsen angavs att djur ska behandlas väl och "såvitt möjligt" skyddas mot onödigt lidande och sjukdom. Den nuvarande lydelsen fick bestämmelsen genom 1988-års djurskyddslag. Departementschefen anförde i förarbetena till den senare lagen (prop. 1987/88: 93 s. 50-51) bl.a. följande. Att djur bara såvitt möjligt ska skyddas mot onödigt lidande anser jag vara alltför vagt. Enligt min mening bör huvudregeln vara att djur alltid ska åtnjuta sådant skydd. I vissa fall är det dock oundvikligt att djur åsamkas ett visst lidande. Detta gäller t.ex. vid diagnostik och terapi av sjuka djur och vid användning av försöksdjur. Endast i sådana och liknande fall bör emellertid kravet på skydd mot lidande enligt min mening få stå tillbaka. Detta anser jag i lagtexten bör kunna uttryckas så att djur ska skyddas mot onödigt lidande. Med "lidande" avses inte bara fysiskt utan även psykiskt lidande, dvs. även ångest (a. prop. s. 50).

Någon förklaring till vad som avses med att djur ska behandlas "väl" saknas såväl i förarbetena till 1944 års lag som i förarbetena till 1988 års lag. Bestämmelserna i djurskyddsförordningen (1988:539) och Djurskyddsmyndighetens föreskrifter liksom vetenskap och beprövad erfarenhet får närmare specificera vad som ligger i detta begrepp.

Då 2 § djurskyddslagen inte är upptagen i uppräkningslistan i 36 § första stycket 1. djurskyddslagen, kan dock något straff inte ådömas den som bryter mot denna bestämmelse.

Däremot omfattas 17 § djurskyddslagen av uppräkningslistan i 36 § första stycket 1. Ett brott mot denna bestämmelse kan sålunda medföra straff.

Vid filminspelning och föreställning m.m. blir också Djurskyddsmyndighetens föreskrifter (DFS 2004:21) om användning av djur vid film-, video- eller televisioninspelning och föreställning eller annan förevisning som anordnas för allmänheten tillämpliga. I föreskrifterna ställs bl.a. krav på att djur före första film- eller videoinspelning m.m. ska genomgå veteri-

närbesiktning samt att inga djur får drogas, utsättas för skaderisk, fara, smärta eller onödig stress inför eller under inspelning. Djur får inte heller avlivas utan veterinär medverkan i samband med film- och videoinspelning.

Skulle djur dödas inom ramen för ett sexuellt utnyttjande aktualiseras bestämmelser i bl.a. Djurskyddsmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (DFS 2004:12) om hanteringen av vissa djurarter vid slakt eller annan avlivning och Djurskyddsmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (DFS 2004:7) om avlivning av hundar, katter och vissa pälsdjur. Om djur avlivas eller slaktas i strid mot dessa bestämmelser kan detta föranleda straff enligt 36 § djurskyddslagen.

Straffbestämmelserna i djurskyddslagen är sekundära i förhållande till brottsbalkens bestämmelser. I första hand ska därför förutsättningarna för straff för djurplågeri, grov skadegörelse och/eller olaga våldsskildring och liknande prövas.

4.2.2. Djurplågeri

16 kap. 13 § brottsbalken

Om någon uppsåtligen eller av grov oaktsamhet, genom misshandel, överansträngning eller vanvård eller på annat sätt, otillbörligen utsätter djur för lidande, döms för djurplågeri till böter eller fängelse i högst två år.

Begreppet ”*lidande*” har berörts, förutom i förarbetena till djurskyddslagen, även i förarbetena till vissa ändringar i brottsbalken (prop. 1972:122, s. 10 f.). Departementschefen anför där bl.a. följande. För straffbarhet krävs enligt djurplågeriparagrafens ordalydelse att djur har utsatts för lidande. Däremot är det i och för sig utan betydelse på vad sätt gärningsmannen har framkallat lidandet. Det är således tillräckligt för ansvar att ett lidande faktiskt har tillfogats djuret. Lagtexten innehåller ingen närmare bestämning av lidande. Användningen av detta ord torde emellertid få utmärka att den plåga som djuret utsatts för har haft en inte blott obetydlig intensitet och varaktighet. Någon ytterligare gradering av lidandet eller bedömning av dess varaktighet behöver inte företas för att avgöra om rekvisitet lidande ska anses uppfyllt. Grov oaktsamhet kan således tänkas föreligga även om djurets lidande har varit varken höggradigt eller långvarigt. Inte heller bör avgörande vikt fästas vid om lidandet har drabbat flera eller endast ett djur.

Kravet på *otillbörlighet* har upptagits med hänsyn till att inte alla handlingar, som förorsakar lidande för djur, bör bestraffas som djurplågeri. Vissa sådana handlingar anses påkallade av fullt legitima intressen, t.ex. vissa forskningsändamål. Det är inte lidandet som ska framstå som otillbörligt för att straffbarhet ska föreligga. Istället torde straffansvar kunna inträda så snart ett djur har utsatts för lidande genom handling eller underlåtenhet som inte kan anses berättigad av ett godtagbart intresse att förfara med djuret på det sätt som skett. Kan gärningen inte ursäktas eller motiveras av ett dylikt legitimt intresse torde den således få anses ha skett ”otillbörligen” (departementschefen, a. prop. s. 12).

För ansvar krävs att gärningsmannen *uppsåtligen eller av grov oaktsamhet* har framkallat den brottsliga effekten, dvs. det lidande som djuret tillfogats. Uppsåt föreligger bl.a. om gärningsmannen inser att djuret löper risk att tillfogas lidande genom hans handlande men inte ens med visshet om att djuret verkligen kommer att lida skulle avhålla sig från att utföra handlingen. Vid bedömningen av om oaktsamhet föreligger bör man utgå från gängse uppfattning eller

språkbruk bland omdömesgilla personer. Anvisning om vad som är ett riktigt beteende ges emellertid i ganska stor utsträckning av regler i författningar eller myndigheters föreskrifter på det område som är i fråga. Viss hänsyn tas till gärningsmannens faktiska möjligheter att handla riktigt. Fysiska defekter och intellektuell undermålighet beaktas i princip. Den ursäktande verkan som sådana omständigheter tillmäts är dock starkt begränsad. Det anses nämligen i och för sig vara oaktsamt att någon försätter sig i en situation som han, enligt vad han bort förstå, inte behärskar, (prop. 1972:122, PM om straff för djurplågeri, Ds Ju 1972:21, Justitiedepartementet, s. 21-22).

4.2.3. Hemfridsbrott eller olaga intrång

4 kap. 6 § brottsbalken

Den som olovligen intränger eller kvarstannar där annan har sin bostad, vare sig det är rum, hus, gård eller fartyg, döms för hemfridsbrott till böter.

Intränger eller kvarstannar någon eljest obehörigen i kontor, fabrik, annan byggnad eller fartyg, på upplagsplats eller på annat dylikt ställe, döms för olaga intrång till böter.

Är brott som i första eller andra stycket sägs grovt, döms till fängelse i högst två år.

Hemfridsskydd gäller där annan har sin bostad, oavsett om det är ett rum, hus, hotellrum, gård och trädgård. Uthus och andra ekonomibyggnader som finns inom gården eller trädgården liksom gårdsplanen omkring byggnaderna omfattas också av straffskyddet, däremot inte mera avsidet belägna sådana byggnader. Hemfridsskyddet gäller i princip oberoende av äganderättsförhållandena.

Bestämmelserna om olaga intrång tillämpas om det inte kan anses föreligga ett hemfridsbrott. Skydd mot olaga intrång gäller t.ex. för ekonomibyggnader och stallar som är mer avsidet belägna i förhållande till bostaden, (Kommentaren till brottsbalken I, Nils Beckman m.fl. s. 686 f.).

4.2.4. Skadegörelse

12 kap. 1 § brottsbalken

Den som förstör eller skadar egendom, fast eller lös, till men för annans rätt därtill, döms för skadegörelse till böter eller fängelse i högst ett år.

12 kap. 2 § första stycket brottsbalken

Om brottet med hänsyn till skadans obetydlighet och övriga omständigheter vid brottet är att anse som ringa, ska för åverkan dömas till böter.

12 kap. 3 § brottsbalken

Om brott som i 1 § sägs är att anse som grovt ska för grov skadegörelse dömas till fängelse i högst fyra år.

Vid bedömning av huruvida brottet är grovt ska särskilt beaktas, om av gärningen kommit synnerlig fara för någons liv eller hälsa eller skadan drabbat sak av stor kulturell eller ekonomisk betydelse eller om skadan eljest är synnerligen kännbar.

Den skadegörande handlingen ska ha karaktären av en fysisk åtgärd med saken, innebärande att dess substans minskas eller att dess beskaffenhet på annat sätt undergår ändring. Såsom

objekt för skadegörelse förutsätts att det är en fast eller lös sak. Saken kan vara död eller levande. I praxis har bl.a. dömts till ansvar när djur som tillhör någon annan dödats, se avgöranden från Högsta domstolen, NJA I 1981 s. 907 och NJA I 1988 s. 495. Härutöver ska handlingen leda till en effekt som innebär men för annans rätt till saken. Med detta avses inte utslutande ekonomisk skada. Bestämmelsen skyddar även föremål som blott har ett affektionsvärde eller estetiskt värde för ägaren eller rättighetens innehavare. Det fordras emellertid att saken från någon synpunkt är värdefull för denne. Det förutsätts inte att saken tillhör annan. Det är tillräckligt att gärningen är till men för annans rätt till saken, (Kommentaren till brottsbalken I, Nils Beckman m.fl. s.686 f.).

För ansvar krävs uppsåt. Det räcker med s.k. likgiltighetsuppsåt för att ansvar ska kunna utdömas. I avgörandet NJA I 2001 s.15 från Högsta domstolen bedömdes frågan om uppsåt till skadegörelse vid dödande av katt.

Har en gärningsman gjort sig skyldig till såväl djurplågeri som skadegörelse, kan han bli fälld för båda gärningarna. Är det fråga om åverkan enligt 12 kap. 2 § skadeståndslagen konsumeras dock detta brott av djurplågeribrottet, (Jareborg, Brotten, tredje häftet, s. 25).

I ett avgörande från Ystads tingsrätt, mål nr B 1102-98 den 17 mars 1999, dömde domstolen en person till enbart grov skadegörelse istället för till både djurplågeri och skadegörelse. Skadegörelsen bestod bl.a. i att gärningsmannen utsatt fem hästar för otillbörligt lidande genom att uppsåtligen med något verktyg orsaka dem allvarliga skär- och stickskador. Två av hästarna avled till följd av skadorna. Domstolen ansåg att det i och för sig förelåg förutsättningar att döma gärningsmannen även för djurplågeri. Brottet bedömdes dock ha ett så högt straffvärde att ansvar för grov skadegörelse kunde komma ifråga. Domstolen fann vid en jämförelse av straffskalorna till brotten, att grov skadegörelse typiskt sett är ett allvarligare brott än djurplågeri.

Om en person olovligen utnyttjar någon annans djur sexuellt utan att djuret skadas skulle detta kunna betraktas som *egenmäktigt förfarande* enligt 8 kap. 8 § brottsbalken.

4.2.5. Skildringar av våld och pornografi m.m.

A. Olaga våldskildring, 16 kap. 10 b § första och andra stycket brottsbalken

Den som i bild skildrar sexuellt våld eller tvång med uppsåt att bilden eller bilderna sprids eller som sprider en sådan skildring, döms, om inte gärningen med hänsyn till omständigheterna är försvarlig, för olaga våldsskildring till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma gäller den som i rörliga bilder närgånget eller utdraget skildrar grovt våld mot människor eller djur med uppsåt att bilderna sprids eller som sprider sådan skildring.

Sprider någon av oaktamhet en skildring som avses i första stycket och sker spridningen i yrkesmässig verksamhet eller eljest i förvärvssyfte, döms såsom i första stycket sägs.

I paragrafens tredje och fjärde stycke finns bestämmelser som begränsar tillämpningsområdet av straffbestämmelserna i första och andra stycket. Exempelvis är filmer eller videogram som Statens biografbyrå har godkänt för visning undantagna från straffbestämmelserna i första och andra stycket, liksom offentliga förevisningar av filmer och videogram. Från det straffbara

området undantas också gärningar som med hänsyn till omständigheterna är försvarliga, t.ex. nyhetsförmedling.

Det är straffbart enligt lagen (1990:886) om granskning och kontroll av filmer och videogram att offentligt visa en film som inte har godkänts.

Beträffande bilder med sexuellt våld eller tvång gäller bestämmelsen både stillbilder och rörliga bilder. Inget krav ställs på att våldet ska vara grovt.

När det gäller bilder som skildrar våld – som inte är av sexuell natur - mot människor eller djur krävs för straffbarhet att det är fråga om dels rörliga bilder, dels att våldet är grovt. Det är inte fastslaget hur allvarligt våldet ska vara för att det ska anses som grovt. Våld som ger upphov till svårare kroppsskada bör dock anses som grovt. Hovrätten har i ett avgörande (RH 2000:97) ansett att en videofilm som bl.a. innehöll en sekvens där en man tränger in sin penis i en höna utgör grovt våld och gärningsmannen dömdes för olaga våldsskildring. En kort redogörelse för hovrättens dom finns i bilaga 2.

Bilderna ska vidare avse närgånget eller utdraget skildrande av våld. Det i den ursprungliga lydelsen av videovåldslagen använda begreppet ”långvarig” har utbyttts mot ”utdraget” för att uppfattningen att det är fråga om en ren tidsbestämning ska motverkas. Bestämmelsen innefattar också våld som inte har någon människa som upphov. Det kan vara våld som härrör från djur eller tekniska anordningar.

Att sprida omfattar saluhållning, annat tillhandahållande eller visning. Något krav på att spridning sker till allmänheten uppställs inte.

Endast uppsåtliga gärningar omfattas av straffstadgandet i första stycket. Varje slag av uppsåt är tillräckligt. Vid spridning som sker i yrkesmässig verksamhet eller i förvärvssyfte kan ansvar utdömas även för den som begår en sådan gärning av oaktsamhet.

Stadgandet om olaga våldsskildring har en motsvarighet, i den del som gäller skildring av sexuellt våld eller tvång, såsom tryckfrihetsbrott enligt 7 kap. 4 § 13 tryckfrihetsförordningen (TF). Skildringar av grovt våld mot djur kan även utgöra ett yttrandefrihetsbrott enligt 5 kap. 1 § yttrandefrihetsgrundlagen (YGL).

I en promemoria som justitiekanslern överlämnade till regeringen i februari 1996, (promemoria om vissa frågor rörande yttrandefrihetsbrottet olaga våldsskildring m.m. – Justitiekanslerns erfarenheter och synpunkter, dnr 706-96-32, s. 6 f.) förordade justitiekanslern en utvidgning av det kriminaliserade området så att vissa skildringar av sexuella handlingar mellan människor och djur säkrare skulle kunna hänföras till det straffbara området. Justitiekanslern anförde bl.a. följande i promemorian. Gemensamt för barnpornografibrott och sexuell olaga våldsskildring är att de innehåller skildringar med sexuell innebörd som ligger bortom en gräns som accepteras. Grunden för kriminaliseringen synes ligga i en värdering av vad som anses godtagbart i ett civiliserat samhälle. Detta talar juridiskt sett för att föreskrifter om straff för skildringar av sådant slag bör hållas samman i en gemensam bestämmelse. Enligt min mening bör vissa skildringar av sexualhandlingar mellan människor och djur behandlas på samma sätt. Något som de nyss nämnda straffvärda skildringarna också har gemensamt är att de rymmer ett inslag av våld, ibland tydligt och klart framställt, andra gånger mer eller mindre underförstått. Barnpornografibrottet kan sägas regelmässigt innefatta ett sådant inslag, i vart fall på så sätt att sexualhandlingar mellan barn och vuxna typiskt sett innebär att den

vuxne begagnar ett övertag till egen fördel på ett sätt som barnet inte kan förstå. Det kan med andra ord i de typiska fallen med små barn inte vara tal om att barnets frivilliga medverkan innebär att sexualhandlingarna genomförs utan våld. I dessa fall kan det också vanligen lätt iakttas att barnet inte medverkat i inspelningen av egen önskan. Ett liknande synsätt kan ofta nog anläggas på sådana skildringar som återger sexualhandlingar mellan människor och djur.

Justitiekanslern ansåg att en uttrycklig kriminalisering av s.k. djursex förslagsvis bör kunna utformas som ett förtydligande tillägg i 16 kap. 10 b § brottsbalken ”Den som ... skildrar sexuellt våld eller tvång *eller sådana sexuella handlingar mellan människor och djur* med uppsåt...”.

Justitiekanslerns förslag om en utvidgning av det kriminaliserade området avseende skildringar av sexuella handlingar mellan människor och djur ansågs inte böra genomföras bl.a. av vad som närmast får anses vara lagtekniska skäl (prop. 1997/98:43, tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens tillämpningsområden, barnpornografifrågan m.m.).

B. Otillåten utlämning av teknisk upptagning, 10 c § första stycket brottsbalken

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet i yrkesmässig verksamhet eller annars i förvärvssyfte till den som är under femton år lämnar ut en film, ett videogram eller en teknisk upptagning med rörliga bilder som innefattar ingående skildringar av verklighetstrogen karaktär som återger våld eller hot om våld mot människor eller djur döms för otillåten utlämning av teknisk upptagning till böter eller fängelse i högst sex månader.

I andra och tredje stycket finns vissa begränsningar av brottsbeskrivningen i första stycket, t.ex. för filmer och videogram som Statens biografbyrå har godkänt för visning för någon åldersgrupp av barn under femton år samt offentliga förevisningar av filmer eller videogram. Det är straffbart enligt lagen (1990:886) om granskning och kontroll av filmer och videogram att offentligt visa en film som inte har godkänts.

Även data- och videospel omfattas av bestämmelsen. Straffbudet omfattar i första hand yrkesmässig verksamhet. Bestämmelsen har dock utformats så att den omfattar även andra fall av spridning i förvärvssyfte än sådan som sker yrkesmässigt. Något förbehåll för det fall att gärningen kan anses försvarlig görs inte i förevarande bestämmelse, (Kommentaren till brottsbalken – Internetupplagan, Nils-Olof Berggren m.fl.).

C. Otillåtet förfarande med pornografisk bild, 16 kap. 11 § brottsbalken

Den som på eller vid allmän plats genom skyltning eller annat liknande förfarande förevisar pornografisk bild på ett sätt som är ägnat att väcka allmän anstöt döms till otillåtet förfarande med pornografisk bild till böter eller fängelse i högst sex månader. Detsamma gäller den som med posten sänder eller på annat sätt tillsänder någon pornografisk bild utan föregående beställning.

Bestämmelsen motiveras bl.a. med att ingen borde mot sin vilja tvingas att konfronteras med sådana pornografiska framställningar som enligt en mera utbredd opinion kan uppfattas som sedlighetssårande eller störande för anständighetskänslan. En förutsättning för straffbarhet är att bilden förevisas på eller vid allmän plats, (Kommentaren till brottsbalken – Internetupplagan, Nils-Olof Berggren m.fl.).

Begås sexuella handlingar med djur på offentlig plats eller offentligt kan detta betraktas som *förargelseväckande beteende* enligt 16 kap. 16 § brottsbalken.

D. Förledande av ungdom, 16 kap. 12 § brottsbalken

Den som bland barn eller ungdomar sprider en skrift, bild eller teknisk upptagning som genom sitt innehåll kan verka förråande eller eljest medföra allvarlig fara för den unges sedliga fostran, döms för förledande av ungdom till böter eller fängelse i högst sex månader.

Bestämmelsen avser inte bara skrift eller bild utan numera även alla tekniska upptagningar, bl.a. cd-romskivor, dator- och videospel.

Bestämmelsen bör tolkas så att faran måste gälla något i sedligt avseende betydelsefullt. Faregraden behöver inte vara särskilt hög (Kommentaren till brottsbalken – Internetupplagan, Nils-Olof Berggren m.fl. som i denna del hänvisar till Hoflund, Om farebegreppet i straffrätten 1967, s.46 f. och Machnow i SvJT 1967 s. 636).

Någon viss åldersgräns för vilka som i detta sammanhang är att hänföra till barn eller ungdom har inte fastställts.

Bestämmelsen avser yrkesmässig eller eljest mera planerig spridning just till barn och ungdom, t.ex. genom utsändande av reklambroschyrer till skolungdom eller distribution i närheten av en skola. Bestämmelsen gäller enligt departementschefen inte försäljning genom den vanliga bokhandeln och inte heller enstaka försäljning eller överlämnande till person under viss ålder, (Kommentaren till brottsbalken – Internetupplagan, Nils-Olof Berggren m.fl.).

4.3. Lagstiftningens tillämpning när det gäller sexuellt utnyttjande av djur

4.3.1. Djur med fysiska skador

I de fall fysiska skador kan påvisas på djur till följd av ett sexuellt utnyttjande, t.ex. i de fall då djur tillfogas stick- eller skärskador eller vaginala eller anala penetrationsskador, är bestämmelserna om djurplågeri i 16 kap. 13 § brottsbalken tillämpliga. Detta gäller även om de skador som djuren utsatts för är små. Gärningsmannen har i dessa fall genom misshandel eller på annat sätt otillbörligen utsatt djur för lidande. Djuren får i dessa fall anses ha varit utsatta för såväl fysiskt som psykiskt lidande. Att ”otillbörlighetsrekvisitet” är uppfyllt kan det knappast anses råda någon tvekan om.

4.3.2. Djur utan fysiska skador

Även om djur inte uppvisar några påvisbara fysiska skador till följd av sexuellt utnyttjande kan gärningen dock ha inneburit ett fysiskt eller psykiskt lidande för djuret. Detta är också tillräckligt för att bestämmelserna om djurplågeri i 16 kap. 13 § brottsbalken ska vara tillämpliga. Gränsen för den nuvarande lagstiftningen går vid ett fysiskt *eller* psykiskt lidande. Om ett djur inte kan anses ha varit utsatt för fysiskt eller psykiskt lidande faller handlingen utanför den nuvarande regleringen i 16 kap. 13 § brottsbalken.

Det kan dock vara svårt att bedöma om ett djur lidit fysiskt, och framför allt psykiskt, om det saknas skador och tecken på beteendeförändringar som bevis för detta. Det är i praktiken svårt att påvisa beteendeförändringar hos ett djur som utsatts för sexuellt utnyttjande om man inte har kännedom om djurets beteende före gärningen.

Sexuella handlingar som utförs med tvång får enligt Djurskyddsmyndighetens mening normalt anses innebära psykiskt lidande för djur, se vidare i avsnitt 7. Sådana handlingar får således anses som otillåtna enligt nuvarande bestämmelser.

Såvitt Djurskyddsmyndigheten erfarit tillämpas dock bestämmelsen i 16 kap. 13 § brottsbalken i allmänhet inte på det sätt som redogjorts för. Enligt Djurskyddsmyndighetens uppfattning är den nuvarande rättstillämpningen sådan att bestämmelsen normalt endast tillämpas då djur uppvisar tydliga fysiska skador. Detta innebär en inskränkning av bestämmelsens omfattning.

4.3.3. "Fencehopping"

Den som olovligen tar sig in till någon annans djur och utnyttjar dem sexuellt, s.k. fencehopping, gör sig skyldig till olaga intrång (hemfridsbrott om det är någons bostad) och egenmäktigt förfarande.

Om djuren i samband med detta skadas är det – utöver hemfridsbrott eller olaga intrång – fråga om djurplågeri och skadegörelse.

4.3.4. Djurpornografi m.m.

Enligt djurskyddslagstiftningen får djur inte utsättas för lidande vare sig under träning inför eller under en filminspelning, föreställning och liknande. I sådana sammanhang finns också bestämmelser om krav på bl.a. att djur före första film- eller videospelning, föreställning m.m. ska genomgå veterinärbesiktning samt att inga djur får drogas, utsättas för skaderisk, fara, smärta eller onödig stress. Djur får inte heller avlivas utan veterinär medverkan i samband med film- och videospelning.³ När det gäller föreställning eller annan förevisning krävs att denna sker för allmänheten för att bestämmelserna ska vara tillämpliga.

Bestämmelser om begränsningar i yttrandefriheten innebär vidare inskränkningar i möjligheten att framställa (i syfte att sprida) eller att sprida skildringar av våld mot djur. Det är sålunda inte tillåtet att framställa en videofilm (eller annat medium med rörliga bilder) där djur utsätts för närgånget eller utdraget grovt våld i avsikt att den ska spridas. Det är inte heller tillåtet att sprida en sådan film. Något krav på att spridning sker till allmänheten uppställs inte. Det är dock tillåtet att inneha eller att titta på sådan film. Om det är fråga om annat än rörliga bilder, t.ex. ett fotografi, föreligger inte motsvarande inskränkning i yttrandefriheten. Inte heller om djuret utsätts för sexuellt tvång eller våld (som inte är grovt) omfattas detta av förbudet mot framställande och spridning av vissa våldsskildringar.

Det är vidare inte tillåtet att utlämna en film e.dyl. med rörliga bilder, t.ex. videofilm, dator- och videospel, till barn under 15 år om den återger ingående skildring av verklighetstrogen karaktär av våld eller hot om våld mot djur. Ett krav är dock att utlämnandet är yrkesmässigt eller sker i förvärvssyfte.

---

³ Djurskyddsmyndighetens föreskrifter (DFS 2004:21) om användning av djur vid film-, video- eller televisioninspelning och föreställning eller annan förevisning som anordnas för allmänheten.

Det är inte heller tillåtet att bland barn och ungdomar sprida en skrift, bild eller teknisk upptagning som genom sitt innehåll kan verka förråande eller medföra allvarlig fara för den unges sedliga fostran. Bilder som återger sexuella handlingar med djur bör kunna omfattas av detta förbud. Bestämmelsen avser yrkesmässig eller mer planerig spridning just till barn och ungdom. Däremot omfattar bestämmelsen inte t.ex. försäljning genom den vanliga bokhandeln och inte heller enstaka försäljning eller överlämnande till person under viss ålder.

Att på offentlig plats utföra sexuella handlingar med djur eller förevisa bilder av sådan karaktär kan vara otillåtet enligt bestämmelserna om förargelseväckande beteende respektive otillåtet förfarande med pornografisk bild.

4.4. Lagstiftningen i vissa andra länder

I de flesta europeiska länder finns inget särskilt förbud mot sexuellt utnyttjande av djur. Kriminaliseringen av främst sexuellt umgänge med djur togs bort i många europeiska länder under mitten och senare hälften av 1900-talet. I Frankrike och England är det dock förbjudet att "sexuellt vanvårda" djur respektive att ha sexuellt umgänge med djur. I flera länder har under senare tid diskussioner förts om huruvida sexuellt utnyttjande av djur bör förbjudas. I Schweiz kan det eventuellt redan anses vara förbjudet genom att det finns ett förbud mot att kränka djurs värdighet. Ett uttryckligt förbud mot sexuellt utnyttjande av djur finns dock i den reviderade djurskyddsförordningen i Schweiz som dock ännu ej är beslutad. I bl.a. Norge, Belgien, Nederländerna och Danmark pågår diskussioner om huruvida sexuellt utnyttjande av djur bör förbjudas.

Nedan följer en övergripande redogörelse för relevant lagstiftning i vissa andra länder när det gäller sexuellt utnyttjande av djur. Liksom i Sverige finns i dessa länder lagstiftning som innebär att djur inte får skadas eller orsakas lidande utan legitima skäl.

4.4.1. Norge

I norsk lagstiftning finns inget särskilt förbud mot sexuellt utnyttjande av djur.

I 2 § dyrevernsloven anges att djur ska behandlas väl och det ska tas hänsyn till deras instinkt och naturliga beteende så det inte föreligger fara för att de ska lida onödigtvis. Straff för brott mot dyrevernsloven är böter eller fängelse i högst 1 år. Är brottet grovt är straffet böter eller fängelse i högst tre år.

Sexuellt utnyttjande av annans djur kan bedömas som skadegörelse enligt 291 § straffeloven. Straff för sådana handlingar är böter eller fängelse i i högst ett år eller vid grova brott (enligt 292 § straffeloven) böter eller fängelse i upp till sex år.

I Norge är det enligt 204 a § straffeloven förbjudet att sprida och offentligt visa pornografiskt material. I begreppet pornografi ingår också användande av djur i sådana sammanhang.

I Norge diskuteras för närvarande en ny "djurvälståndslag". Lagförslaget ligger för närvarande hos Landbruks- och matdepartement för beredning. Enligt uppgifter från Mattilsynet kommer förslaget förhoppningsvis att sändas på remiss under vintern 2006-2007. Eventuellt kommer förslaget att innehålla ett förbud mot sexuellt umgänge med djur. Argumentet för ett förbud mot sexuellt umgänge med djur är att respekten för djuren kränks vilket indirekt är negativt

för djurväl-färden. Argumentet mot ett förbud är att denna lag ska skydda djur inte människors uppfattning om sexmoral.⁴

4.4.2. Danmark

Inte heller i dansk lagstiftning finns något särskilt förbud mot sexuellt utnyttjande av djur. Frågan om en ändring av lagen så att sådana handlingar förbjuds har diskuterats i Danmark under senare år och i november 2006 kom Det Dyreetiske Råd med ett uttalande i frågan, Udtalelse om menneskers seksuelle omgang med dyr, Justitsministeriet, november 2006.

I 1 § dyreværnsloven anges att djur ska behandlas försvarligt och bäst möjligt skyddas mot smärta, lidande, ångest, varaktigt men och väsentlig olägenhet.

Av 2 § dyreværnsloven framgår att de som håller djur ska se till att de behandlas omsorgsfullt, har skydd (huses), fodras, vattnas och tillses med hänsyn taget till deras fysiologiska beteende och hälsomässiga behov i överensstämmelse med erkända praktiska och vetenskapliga erfarenheter.

Straff för brott mot dyreværnsloven är böter eller fängelse i högst ett år. Vid återfall kan fängelsestraffet uppgå till två år.

Den som skadar annans djur kan enligt 291 § straffeloven dömas till böter eller fängelse i upp till 1 år och sex månader för skadegörelse. Vid grova brott kan straffet uppgå till fängelse i sex år. Den som olovligt använder andras djur t.ex. för sexuella ändamål (motsvarande egenmäktigt förfarande) kan straffas med böter eller fängelse i upp till ett år. Vid grova brott kan straffet uppgå till fängelse i två år.

Viss användning av djur i pornografiskt syfte är förbjudet i Danmark.

Enligt 17 § dyreværnsloven är det förbjudet att dressera och använda djur i förevisningar, cirkusföreställningar, filmupptagningar etc. om djuret utsätts för väsentlig olägenhet.

Det är också enligt 232 § straffeloven straffbart att otillbörligt kränka anständigheten eller bete sig så att man offentligt väcker förargelse (jfr otillåtet förfarande med pornografisk bild och förargelseväckande beteende). Försäljning av ”otuktiga bilder” och föremål till personer under 16 år är vidare straffbart enligt 234 § straffeloven.

4.4.3. Finland

Finlands lagstiftning är likartad den svenska. Enligt 3 § djurskyddslagen (247/1996) ska djur behandlas väl och de får inte åsamkas onödigt lidande. Det är förbjudet att åsamka djur onödig smärta eller plåga. Vid djurhållningen ska också djurens hälsa främjas och hänsyn tas till djurens fysiologiska och beteendemässiga behov. Brott mot bl.a. 3 § djurskyddslagen straffas som djurskyddsförseelse med böter.

Enligt 13 § djurskyddsförordningen (396/1996) får djur inte användas så att deras hälsa eller välbefinnande tar skada. I 14 § djurskyddsförordningen anges vad som avses med åsamkande

---

⁴ Uppgifter från sektionen dyreverv og dyrehelsepersonell, Mattilsynet den 20 november 2006.

av onödigt lidande, onödig smärta och plåga enligt 3 § djurskyddslagen. I 14 § punkt 8 djurskyddsförordningen finns en beskrivning av verksamheter och åtgärder som kan anses åsamka djur onödigt lidande, onödig smärta eller onödig plåga. Sexuellt umgänge med djur finns inte med i denna uppräkningslista.

Den som i strid med djurskyddslagen behandlar ett djur på ett grymt sätt eller utsätter det för onödigt lidande, smärta eller plåga kan straffas för djurskyddsbrott eller lindrigt djurskyddsbrott i enlighet med 17 kap. 14 och 15 §§ strafflagen (39/1889). Straffet för djurskyddsbrott är böter eller fängelse i högst två år. Straff för lindrigt djurskyddsbrott är böter.

I 17 kap. 18 § strafflagen finns bestämmelser om straff för den som tillverkar, saluför eller till uthyrning bjuder ut, för in i eller ut ur Finland eller genom Finland till ett annat land eller på annat sätt sprider bilder eller bildupptagningar som på ett sedlighetssårande sätt visar köns- umgänge med djur. Straffet för spridning av pornografisk bild är böter eller fängelse i högst två år.

4.4.4. Frankrike

I Frankrike infördes ett förbud mot sexuell ”vanvård” genom lag den 9 mars 2004.

Enligt artikel 521-1 i Code Penal är det förbjudet, oavsett om det sker offentligt eller inte, att utsätta ett sällskapsdjur, ett djur som är tamt eller hålls i fångenskap för allvarlig vanvård, inklusive sexuell vanvård, eller att utföra en grym handling mot ett sådant djur. Straffet kan uppgå till 30 000 euro i böter eller två års fängelse.

4.4.5. Nederländerna

I Nederländerna finns inget särskilt förbud mot sexuellt utnyttjande av djur.

Sexuellt utnyttjande av djur kan i vissa fall medföra straff enligt artiklarna 239 eller 350 i strafflagen (Wetboek van Strafrecht) eller artikel 36 i djurhälso- och djurskyddslagen (Gezondheids- en welzijnswet voor dieren, GWWD). I artikel 239 i Wetboek van Strafrecht kriminaliseras förargelseväckande beteende (*schennis van de eerbaarheid*) med böter eller högst tre månaders fängelse. Enligt artikel 350 Wetboek van Strafrecht straffas den som dödar, skadar, bortskaffar eller gör obrukbart någon annans djur (motsvarande skadegörelse i svensk rätt) med böter eller fängelse i högst två år. Artikel 36 GWWD förbjuder att utan förnuftiga skäl, eller med överskridande av vad som kan anses tillåtet av sådana skäl, orsaka ett djur smärta eller skada. Straffet för överträdelse är, enligt artikel 122.1 GWWD, böter eller fängelse i högst två år.

Efter flera frågor från andrakammarledamöter gav jordbruks- natur- och livsmedelsdepartementet i maj 2004 i uppdrag till Rådet för djurangelägenheter (Raad voor dierenaangelegenheden) att utreda frågan om ett lagstadgat förbud mot sexuellt umgänge med djur. I sin rapport (RDA 2004/04) menade rådet att det fanns tre tänkbara skäl för att förbjuda bestialitet: djurhälsa, djurskydd eller sedlighet. Rådet ansåg att ett uttryckligt förbud borde införas, och då av skälet att bestialitet stred mot den allmänna moralen i Nederländerna; brottet borde därför upptas i strafflagens kapitel om sedlighetsbrott. Jordbruks- natur- och livsmedelsministern ansåg dock, i samråd med justitieministern, att redan befintliga lagbestämmelser gav tillräckliga möjligheter till bestraffning.

4.4.6. Belgien

Inte heller i Belgien finns något särskilt förbud mot sexuellt utnyttjande av djur.

I artikel 35 i den belgiska djurskyddslagen (wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren/loi du 14 août 1986 relative à la protection et au bien-être des animaux) straffas den med fängelse i upp till tre månader eller böter med upp till 1 000 franc som utför handlingar i strid med lagen som innebär att ett djur onödigt dödas, stympas, skadas eller utsätts för lidande.

I artiklarna 540, 541, 557, 559 och 563 i strafflagen (Strafwetboek) finns bestämmelser om straff för den som dödar eller svårt skadar djur. Det finns ett antal olika straffskalor för olika djur och beroende på var brottet förövas (ses som brott mot egendom; vissa av bestämmelserna motsvarar närmast skadegörelse). Den lägsta straffskalan innehåller straff i form av fängelse 1-4 dagar och/eller böter och den högsta straffskalan innehåller straff i form av fängelse 1-6 månader och böter.

Hof van beroep te Antwerpen (ung. Antwerpens hovrätt) frikände i dom den 8 november 2006 en man som haft sexuellt umgänge med ett 10-tal hundar för brott mot djurskyddslagen eftersom han inte hade haft uppsåt att orsaka fysisk eller psykisk skada. Han dömdes dock till 500 euro i böter för, i Sverige motsvarande, förargelseväckande beteende.

Domen har föranlett en motion om ändring av djurskyddslagen så att sexuella handlingar med djur uttryckligen förbjuds. Enligt motionen bör ett nytt stycke med följande lydelse läggas till i artikel 1 i djurskyddslagen: Ingen får utföra sexuella handlingar av vilket slag de än är med djur.⁵ Motionen är ännu inte färdigbehandlad av ansvarigt senatsutskott (Commissie voor de Sociale Aangelegenheden).

4.4.7. Tyskland

Uppgifter om den tyska lagstiftningen har främst hämtats från artikeln Sexual relations with animals (zoophilia): An unrecognized problem in animal welfare legislation av juristerna Gieri Bollinger och Antoine F. Goetchel, Foundation for the Animal in the Law, Bern och Zurich, Schweiz.⁶

Enligt 17 § tierschutzgesetz kan den som tillfogar djur betydande smärta eller lidande eller orsakar fortgående eller upprepad smärta och lidande, dömas till böter eller fängelse i upp till tre år. Samma straff kan ådömas den som dödar ett djur i samband med ett sexuellt utnyttjande, eftersom en sådan handling inte skulle anses vara ett acceptabelt skäl för att avliva ett djur i enlighet med tierschutzgesetz.

Den som orsakar ett djur som är i den personens ägo eller i dennes vård betydande smärta eller lidande utan goda grunder bryter mot 18 § tierschutzgesetz. Såväl uppsåtliga som vårdlösa ageranden är straffbara om djurets ägare begår dem. Om en annan person orsakar djur betydande skada krävs dock uppsåt eller eventuellt uppsåt för att en sådan gärning ska vara straffbar. Brott mot bestämmelserna kan föranleda straff i form av böter med högst 25 000 euro.

---

⁵ "Niemand mag seksuele handelingen, van welke aard ook, met dieren plegen".

⁶ Publicerat i Bestiality and Zoophilia, Andrea M Beetz and Anthony L. Podberschek, 2005.

Enligt den tyska strafflagen, strafgesetzbuch, kan en person som avsiktligt och olagligt skadar eller dödar annans djur dömas till böter eller fängelse i högst två år i enlighet med bestämmelserna om skadegörelse. Härutöver finns straff för intrång s.k. ”fencehopping” eller ”oanständighet”. Vidare är det förbjudet att producera och distribuera djurpornografiskt material.

Enligt 90a § Bürgerliches Gesetzbuch är djur inte saker utan skyddas av en speciell lagstiftning. Bestämmelser om saker är tillämpliga endast om särskild reglering för djur saknas.

4.4.8. Schweiz

Uppgifter om den schweiziska lagstiftningen har främst hämtats från artikeln Sexual relations with animals (zoophilia): An unrecognized problem in animal welfare legislation av juristerna Gieri Bollinger och Antoine F. Goetchel, Foundation for the Animal in the Law, Bern och Zurich, Schweiz.

Schweiz nu gällande federala djurskyddslag, tierschutzgesetz, som trädde ikraft år 1981 innehåller inget särskilt förbud mot sexuellt utnyttjande av djur. Detta är dock förbjudet i kantonerna Basel-land, Thurgau och Innerrhodes.

Enligt 2 § tierschutzgesetz får ett djur inte utsättas för onödig smärta, lidande, skada eller rädsla. Straffet är enligt artikel 27-29 böter uppgående till max 40 000 schweiziska franc eller fängelse i upp till tre år.

I den schweiziska lagstiftningen är fastslaget att djur inte är saker, bland annat utifrån att de har skydd av en speciell lagstiftning.

Om ett djur som tillhör någon annan person används för sexuella ändamål kan bestämmelserna om skadegörelse i artikel 144 i den schweiziska strafflagen, Schweizerisches Strafgesetzbuch, bli tillämpliga. Straffet för skadegörelse är böter eller fängelse i upp till tre år.

Den 16 december 2005 antog parlamentet en ny djurskyddslag. I den nya djurskyddslagen skyddas djurs värdighet (artikel 3 och 26 tierschutzgesetz). Den nya djurskyddslagen har ännu inte trätt ikraft då man avvaktar beslut om den nya reviderade djurskyddsförordningen, tierschutzverordnung. I det reviderade förslaget till djurskyddsförordning förbjuds sexuella handlingar med djur uttryckligen (artikel 196 j.). Förbundsrådet kommer under år 2007 att besluta om ikraftträdande för såväl den nya lagen som den reviderade förordningen.⁷

4.4.9. Österrike

Uppgifter om den österrikiska lagstiftningen har främst hämtats från artikeln Sexual relations with animals (zoophilia): An unrecognized problem in animal welfare legislation av juristerna Gieri Bollinger och Antoine F. Goetchel, Foundation for the Animal in the Law, Bern och Zurich, Schweiz.

I Österrike finns inget förbud mot sexuellt utnyttjande av djur vare sig i strafflagen, strafgesetzbuch, eller i den nya djurskyddslagen, tierschutzgesetz, som trädde ikraft den 1 januari 2005.

---

⁷ Uppgifter från Bundesamt für Veterinärwesen (BVET) webbplats den 3 januari 2007.

Enligt 5 § tierschutzgesetz är det förbjudet att tillfoga ett djur orättfärdig smärta, lidande, skada eller stor oro/rädsla. I bestämmelsen specificeras förbudet i ett antal punkter. Enligt 6 § tierschutzgesetz är det förbjudet att utan ”förnuftig grund” döda ett djur. Den som bryter mot bestämmelserna riskerar enligt 38 § tierschutzgesetz straff i form av böter med högst 7 500 euro eller 15 000 euro vid upprepat brott.

Av 222 § strafgesetzbuch framgår att straffet för att utsätta ett djur för grova övergrepp eller tillfoga dem onödigt lidande, släppa ut djur som inte kan klara att leva i det fria samt att hetsa ett djur mot ett annat (djurslagsmål) är högst 360 dagsböter eller fängelse i upp till ett år.

I strafgesetzbuch finns också förbud mot att i bild eller på film eller i annat medium skildra sexuellt umgänge med djur. Produktion av och handel med bilder som skildrar zoofili regleras i en särskild pornografilag, pornografiegesetz. I enlighet med denna lag är det straffbart att i kommersiellt syfte framställa, publicera, importera, exportera och distribuera obscena skrifter eller bilder.

Sexuellt utnyttjande av djur straffas sålunda endast om djuret utsätts för orättfärdig smärta, lidande, skada eller stor oro/rädsla eller om djuret dödas.

Även i den österrikiska lagstiftningen slås fast att djur inte är saker, bland annat utifrån att de har skydd av en speciell lagstiftning (285a § Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch).

4.4.10. Storbritannien

Uppgifter om lagstiftningen i Storbritannien har främst hämtats från artikeln Sexual relations with animals (zoophilia): An unrecognized problem in animal welfare legislation av juristerna Gieri Bollinger och Antoine F. Goetchel, Foundation for the Animal in the Law, Bern och Zurich, Schweiz.

En ny sexualbrottslag (Sexual Offences Act) trädde i kraft i maj 2004. Enligt 69 § i Sexual Offences Act är det straffbart av en person att med sin penis utföra anal eller vaginal penetration av ett djur. Det är även straffbart att orsaka eller tillåta en vagina eller anus att bli penetrerad av en penis tillhörande ett levande djur. Straffet för en sådan handling är böter eller fängelse i högst två år.

Genom den nya lagen upphävdes den tidigare Sexual Offences Act från 1956. Enligt den gamla lagen var för zoofili stadgat livstidsstraff.

Den kommitté som var ansvarig för revisionen av strafflagstiftningen ansåg att sådana handlingar ska fortsätta att vara kriminaliserade samt att sådana handlingar ska straffas som sexualbrott. Denna slutsats motiverades med att inte bara mänsklig värdighet utan också djurens värdighet kränks vid sådana gärningar samt att djur inte fritt kan samtycka till handlingarna. Kommittén resonerade även kring att zoofili inte endast är ett uttryck för ensamhet och närhet, utan primärt ett sexualbrott som visar på ett stort beteende. De nära sambanden mellan övergrepp mot djur och sexualbrott berördes liksom sambandet mellan övergrepp mot djur och barn.

4.4.11. USA

Uppgifter om lagstiftningen i USA har främst hämtats från artikeln *Sexual relations with animals (zoophilia): An unrecognized problem in animal welfare legislation* av juristerna Gieri Bollinger och Antoine F. Goetchel, Foundation for the Animal in the Law, Bern och Zurich, Schweiz.

I USA finns det ingen federal bestämmelse om sexuella handlingar mot djur. Det är upp till varje stat att reglera sådana gärningar. I 27 stater är sexuella handlingar mellan djur och människor förbjudet (även Beirne, *Rethinking Bestiality*, 1997). I dessa stater behandlas sådana gärningar som brott (felony) eller som en förseelse (misdemeanor). Maxstraffen varierar från 5 års fängelse (bl.a. Idaho) till 20 års fängelse (Massachusetts och Rhode Island). Brotten benämns bl.a. "bestiality", "derivate sex acts" och "crimes against nature".

Det finns dock federala lagar som förbjuder zoofili i vissa sammanhang; när underåriga (under 18 år) är inblandade samt djurpornografi, (United States Codes, kapitel 71).

4.4.12. Kanada

Uppgifter om lagstiftningen i Kanada har hämtats från artikeln *Sexual relations with animals (zoophilia): An unrecognized problem in animal welfare legislation* av juristerna Gieri Bollinger och Antoine F. Goetchel, Foundation for the Animal in the Law, Bern och Zurich, Schweiz.

Den kanadensiska regleringen av zoofili påminner om den i USA. I Kanada finns dock en generell bestämmelse om zoofili i Criminal Code of Canada. Enligt artikel 160 kan en person som begår en sådan handling, tvingar någon annan att begå en sådan handling eller förmår en person under 14 år att begå en sådan handling straffas med fängelse i upp till 10 år.

5. I vilken omfattning djur utnyttjas sexuellt

5.1. Allmänna utgångspunkter

Det finns få undersökningar gjorda om utbredningen och förekomsten av sexuellt utnyttjande av djur. I USA gjordes några undersökningar i mitten av 1900-talet av Alfred C. Kinsey m.fl. Härutöver har det gjorts några begränsade studier, bl.a. i England år 2001 av Munro och Thrusfield (*Battered Pets*, *Journal of Small Animal Practice*) samt i Norge våren 2006 av Hanne Marie Revholt. Antalet studier utifrån ett psykologiskt perspektiv av människor som ägnar sig åt zoofili är betydligt fler (bl.a. Williams och Weinberg 2003, Beetz 2000 och Miletski 1999).

Den omständigheten att sexuellt utnyttjande av djur inte kan anses vara socialt accepterat i vårt samhälle, och därmed till stor del sannolikt sker i det fördolda, medför att förekomsten och utbredningen torde vara större än vad de undersökningar som gjorts visar.

De undersökningar som utförts har, såvitt Djurskyddsmyndigheten erfarit, genomförts med användande av två olika metoder. Kinsey m.fl. har i sina utredningar kartlagt förekomsten av zoofili genom intervjuer med människor för att på så sätt få information om hur många som har sexuella erfarenheter med djur. I andra studier, bl.a. Munro och Thrusfield samt Revholt,

utgår utredningen från uppgifter från veterinärer om erfarenhet av skador och andra tecken på att djur blivit utnyttjade sexuellt. Båda metoderna får anses ha brister. Den första metoden eftersom människor kanske inte är särskilt benägna att erkänna att de utnyttjar eller utnyttjat djur sexuellt då detta upplevs som ”skamligt” i samhället i stort. Bristerna i den andra formen av undersökningar är flera; alla skadade djur får inte veterinärvård, det kan i vissa fall vara svårt att veta om en skada orsakats djuret i samband med ett sexuellt utnyttjande eller om en skada har en annan orsak. Endast djur som uppvisar fysiska eller psykiska skador kommer vidare normalt att registreras i en sådan undersökning. De djur som exempelvis utsatts för ett sexuellt utnyttjande som inneburit fysiskt och/eller psykiskt lidande för djuret, utan några synliga skador, faller sålunda utanför. Detta torde innebära att de undersökningar som gjorts inte visar den verkliga omfattningen av sexuellt utnyttjande av djur. Här kan även andra parametrar som förekomsten av djurpornografiska tjänster och material på Internet eventuellt ge indikationer på förekomst och utbredning.

Djurskyddsmyndigheten har i sin tidigare rapport till regeringen utrett i vilken omfattning människor använder djur i sexuella sammanhang i Sverige. En kort redogörelse för denna rapport lämnas under avsnitt 5.2.

Inom ramen för det nuvarande uppdraget från regeringen har Djurskyddsmyndigheten begärt in anmälda ärenden rörande sexuellt utnyttjande av djur under år 2005 från samtliga polismyndigheter. En sammanställning över dessa ärenden redovisas i avsnitt 5.3 samt i bilaga 1. Djurskyddsmyndighetens båda rapporter bör sammantaget innehålla samtliga polisanmälda ärenden under åren 2000 – 2005 där djur utnyttjats sexuellt.

5.2. Djurskyddsmyndighetens rapport våren 2005

Våren 2005 redovisade Djurskyddsmyndigheten i en rapport till regeringen myndighetens kartläggning och slutsatser rörande i vilken omfattning djur utnyttjas sexuellt av människor, (dnr 2004-1711).

Rapporten grundade sig på drygt 1 600 enkäter som skickades till bl.a. kommuner, länsstyrelser, yrkesverksamma veterinärer och kvinnojourer. Den totala svarsfrekvensen var 67 procent. Härutöver begärdes information från samtliga polismyndigheter avseende polisanmälda ärenden under tidsperioden 2000 – 2004 samt information från Rikskriminalpolisens IT-brottsrotel rörande i vilken omfattning material av det aktuella slaget förekommer på Internet.

Det totala antalet fall som redovisades i rapporten var 209. Endast de fall där det fanns tydliga tecken på att djur utnyttjats i ett sexuellt sammanhang togs med i rapporten samt sådana fall där djurs könsorgan skadats på ett sådant sätt att skadorna kunde misstänkas ha uppkommit genom yttre våld förorsakat av människa med sexuella motiv. De fall som befunnits vara svårbedömda och ”gränsfall” redovisades inte i undersökningen. Av de redovisade fallen var 20 fall från slutet av 1970-talet samt 1980-talet, 70 fall från 1990-talet samt 119 fall från åren 2000-2004.

De utsatta djuren har i de flesta av de redovisade fallen tillfogats skador. Skadorna är ofta grova och i form av t.ex. skador på könsorganen, vaginala och anala penetrationsskador, sår från vassa föremål samt stickskador. Det fanns även skador från våld med trubbigt föremål. Främmande föremål eller penis har använts vid penetrationerna. I flera fall fanns, förutom nämnda skador, även skador på andra delar av kroppen t.ex. bringa, bröstorg och länd.

Aborterade föl var ytterligare en konsekvens av de skador djuren utsatts för. Det fanns exempel på fall där djur bundits fast och även fall där djur fått lugnande medel. Slutligen förekommer även skador i form av kastration och stympling. Flera av fallen hade dödlig utgång för det utsatta djuret.

Av de redovisade fallen var flertalet av de utsatta djuren hästar. I 161 fall hade hästar utsatts, hundar i 18 fall, nötkreatur i 17 fall, katter i 8 fall, får i 1 fall och gris i 1 fall. Det redovisas även 3 övriga fall som bl. a. gäller djurpornografisk film.

5.3. Polisanmälda ärenden under 2005

Inom ramen för det nuvarande uppdraget har Djurskyddsmyndighetens begärt information från samtliga polismyndigheter om ärenden under år 2005 där misstanke fanns om att djur utnyttjats sexuellt. Uppgifter begärdes om brottsanmälningar, beslut om förundersökningar samt information om åtal väckts.

Polismyndigheterna i Dalarna, Gotland, Gävleborg, Jämtland, Jönköping, Kalmar, Kronoberg, Stockholm, Uppsala, Värmland, Västerbotten, Västmanland och Örebro har uppgett att de inte har funnit några ärenden rörande sexuellt utnyttjande av djur.

När Djurskyddsmyndigheten gått igenom det insamlade materialet från polismyndigheterna har de fall redovisats där djurens könsorgan skadats på sådant sätt att det kan misstänkas att skadorna uppkommit genom yttre våld förorsakat av en människa med sexuellt motiv. Även de fall där det finns mycket tydliga indikationer på ett sexuellt sammanhang redovisas. Det antal fall som utifrån dessa kriterier påvisats uppgår till totalt 18 stycken. Hästar har utsatts i 13 fall, nötkreatur i 1 fall, katter i 2 fall, får i 1 fall och 1 fall gäller både hästar och nötkreatur. En tabell med fallen beskrivna finns i bilaga 1.

I flertalet fall har djuren fått fysiska skador och i några fall mycket allvarliga sådana. 1 fall har haft dödlig utgång för det utsatta djuret. De skador som djuren uppvisar är skär- och stick-skador på och i könsorganen, vaginala och anala penetrations-skador, svullnader och blodutgjutningar i och omkring könsorgan. Främmande föremål har använts vid penetration. Även händer, mun och penis har använts vid beröring av djurens könsorgan. I 3 fall uppvisar inte djuren några fysiska skador. Dessa fall har karaktären av könsumgänge samt beröring av djurens könsorgan (fall 8, 14 och 18). I stora delar påminner handlingarna och skadorna om vad som framkom i Djurskyddsmyndighetens tidigare rapport.

Av de totalt 18 fall som myndigheten bedömt utgöra sexuellt utnyttjande av djur har förundersökning inte inletts i 8 fall. I 8 fall har förundersökning inletts men sedan lagts ner. I 2 fall pågår förundersökning. Åtal har inte väckts i något fall.

När det gäller redovisning av könsfördelning så har de djur som utsatts för sexuellt utnyttjande utgjorts av 15 djur av honkön och 1 djur av hankön. I 2 fall framgår inte djurets kön av polisanmälan. När det gäller misstänkta förövare saknas uppgifter om kön i 14 fall. I de övriga 4 fallen framgår att de misstänkta gärningsmännen varit män.

5.4. Vissa internationella studier m.m.

5.4.1 Kinseyrapporterna

Inom ramen för ett forskningsprojekt i USA under mitten av 1900-talet publicerades två rapporter, *Sexual Behaviour in the Human Male* och *Sexual Behaviour in the Human Female* (Kinsey m.fl.). Rapporterna visade att omkring 8 procent av männen i USA och 5 procent av kvinnorna hade någon sexuell erfarenhet av djur samt att minst 40-50 procent av de pojkar som växt upp på lantgårdar hade haft någon sexuell kontakt med djur. Inom ramen för forskningsprojektet intervjuades mer än 17 000 personer mellan åren 1938 – 1956.

Professor Piers Beirne har ifrågasatt resultatet av dessa studier bl.a. mot bakgrund av den metod som användes (*Rethinking Bestiality, Theoretical Criminology* 1997, Vol 1, nr. 3, s 317 – 340). Beirne anser även, mot bakgrund av att antalet personer som bedriver lantbruk och antalet människor som bor på landsbygden har minskat samt att andelen människor som har sällskapsdjur har ökat, att det inte kan uteslutas att lantbruksdjur numera inte är de vanligaste offren för sexuella övergrepp från människor.

5.4.2. "Battered pets"

I artikeln "Battered pets: sexual abuse" i *Journal of Small Animal Practice* (2001, 42, s. 333-337) redogör författarna Munro och Thrusfield för en undersökning de gjort bland ett antal slumpvis utvalda smådjursveterinärer i Storbritannien. Undersökningen avsåg uppsåtligt tillfogade skador på smådjur, dvs. sådana som inte kunde hänföras till olycksfall. Av de 448 inrapporterade fallen kunde 6 procent konstateras vara av sexuell natur. Av dessa fall var 21 hundar och 5 katter. I 2 av fallen var djurslag inte angivet. Skadorna utgjordes bl.a. av penetrationsskador, skador på könsorganen och kastrationer. Några skador var dödliga. Alla fall utom två bedömdes ha medfört fysiska skador för djuren. I artikeln understryks att resultatet av undersökningen inte kan anses vara ett mått på förekomsten av sexuella övergrepp mot djur i Storbritannien då huvudsyftet med undersökningen var att erhålla ett grundläggande mått på omfattningen av övergrepp utifrån andelen veterinärer som har erfarenhet av sådana övergrepp. Resultatet av undersökningen visar enligt författarna att problemet dock inte är av trivial karaktär.

5.4.3. Hanne M. Revholts studie i kriminologi

I Norge redovisade Hanne M. Revholt i maj 2006 en studie i kriminologi, "Ofre som ikke sier nei". Studien innefattade bl.a. en undersökning bland 329 stycken yrkesverksamma veterinärer i Norge⁸. 22 procent av de veterinärer som deltog i undersökningen uppgav att de någon gång hade haft misstanke eller vetskap om att djur som de tagit emot för undersökning eller konsultation varit utsatta för sexuellt missbruk. De flesta veterinärer hade upplevt en eller två sådana tillfällen men några veterinärer hade upplevt detta fler gånger än så. Ett par av de i utredningen ingående veterinärerna uppgav att de hade haft sådana misstankar vid fem tillfällen. Materialet inkluderade totalt 124 fall, dvs. individuella djur, där misstanke eller visshet förelåg om sexuellt missbruk. Av dessa fall uppgav veterinärerna att 2 stycken (1,6 procent) uppvisade psykisk skada, 13 fysisk och psykisk skada (10,5 procent), 13 uppvisade inga syn-

---

⁸ De veterinärer som var anslutna till Den Norske Veterinaerforening (DNV) och vissa andra veterinärföreningar, bl.a. Hestepraktiserende veterinaers forening (HVF).

liga skador (10,5 procent), 80 uppvisade fysiska skador (64,5 procent) och i 16 fall var skadorna inte angivna (12,9 procent). I 23 av de 124 tillfällena (dvs. 18 procent) har veterinärerna uppgett att djuren dött eller avlivats till följd av skadorna. I 108 fall uppgavs könet på de utsatta eller misstänkt utsatta djuren. 85 procent av dessa avsåg djur av honkön. I den norska undersökningen var 37,1 procent av de djur som misstänktes ha varit eller hade varit utsatta för sexuellt missbruk nötkreatur och 27,4 procent hästar. Revholt understryker att resultatet inte kan anses vara representativt för de verkliga förhållandena i Norge.

5.4.4. Det Danska Dyreetiske Råds undersökning

Det Dyreetiske Råd i Danmark (Udtalelse om menneskers seksuelle omgang med dyr, November 2006) ställde under våren 2006 frågor till veterinärer i Danmark om misstänkta och konstaterade fall av sexuellt utnyttjande av djur från 1970 och framåt. 122 veterinärer svarade på frågorna. I 17 fall fanns misstankar eller konstaterade fall av sexuellt utnyttjande. Rådet betonar att materialet inte kan anses vara representativt för de verkliga förhållandena och har därför valt att inte dra några generella slutsatser vid sidan av bl.a. att sexuellt utnyttjande av djur och misshandel av djur med sexuell innebörd förekommer i Danmark.

Vad gäller djurpornografiskt material i Danmark uttalar Rådet bl.a. att pornografiskt material primärt produceras hos privatpersoner som lägger ut sina egna upptagningar på egna sidor på Internet i syfte att dela med sig till likasinnade, eventuellt mot betalning.

5.4.5. Foundation for the Animal in the Law, Schweiz

Juristerna Gieri Bolliger och Antoine F. Goetschel, Foundation for the Animal in the Law, Schweiz uttalar i sin rapport *Sexuality with Animals (Zoophilia) – an Unrecognized Problem in Animal Welfare Legislation* (även publicerad i ”Bestiality and Zoophilia”, Beetz and Podberschek) att zoofili fortfarande är socialt tabubelagt samt att pålitlig forskningsstatistik avseende omfattningen av sexuellt utnyttjande av djur för populationen som helhet saknas. Författarna anför bl.a. följande. Trots att det i många länder inte är förbjudet att utnyttja djur sexuellt, är det inte troligt att en person som ägnar sig åt sådant skulle erkänna sina böjelser offentligt och frivilligt. Då vare sig undersökningar eller lagföring medger att några tillförlitliga slutsatser kan dras om omfattningen, får man gissa sig till denna. Omständigheterna är tyvärr sådana att många, om inte de flesta, fall förblir oupptäckta.

Beträffande Kinseyrapporterna anser författarna att dess data anses vara det mest omfattande än i dag och att man kan anta att zoofili – i såväl Europa som USA – är lika utbrett i dag som under Kinseys tid. Författarna anför dock att det idag är betydligt vanligare med sällskapsdjur än tidigare och tillgången till sådana djur är lika god för urbana människor (hänvisning till Kinsey, Massen, Masters). Av denna anledning kan inte endast det totala antalet sexuella relationer med djur antas vara mycket högre, utan särskilt kan det antas att en ökning skett av antalet kvinnor som är inblandade (hänvisning till Dekkers i denna del).

5.5. Djurpornografi

När det gäller i vilken omfattning det förekommer bild- och filmmaterial på Internet där människor använder djur i sexuella sammanhang tillfrågade Djurskyddsmyndigheten rikskriminalens IT-brottsrotel i samband med den förra rapporten våren 2005. IT-brottsroteln uppgav bl.a. följande. Det finns enorma mängder webbsidor på Internet som säljer och mark-

nadsför dvd-skivor, videofilmer, kortfilmer och bilder med sådant innehåll. Det finns en länk till någon av sidorna med djursex på i stort sett varje pornografisk sida på internet. Dessutom finns ett antal forum, både svenska och utländska, där zoofiler kan diskutera detta ämne. De flesta av dessa webbplatser är inte svenska. Vid en sökning på sökmotorn Google på Internet gav ordet "tidslag" över 800 träffar. Ordet "djursex" gav över 27 000 träffar, "zoofili" över 7 000 träffar och "zoofil" över 14 000 träffar. De flesta filmer och bilder visar män och/eller kvinnor som på olika sätt har sexuellt umgänge med djur. Vanligast förekommande är hästar och hundar. Inom ramen för den undersökning som IT-brottsroteln gjort har de inte haft möjlighet att avgöra om materialet är framställt i Sverige eller inte. IT-brottsroteln fann vidare att det är svårt att ge någon bedömning om trend/utveckling. I takt med att Internet utvecklas torde dock även detta ämne breda ut sig enligt IT-brottsroteln.

Justitiekanslern har förordat en utvidgning av det kriminaliserade området så att vissa skildringar av sexuella handlingar mellan människor och djur säkrare skulle kunna hänföras till det straffbara området (Promemoria om vissa frågor rörande yttrandefrihetsbrottet olaga våldsskildring m.m. – Justitiekanslerns erfarenheter och synpunkter, dnr 706-96-32, s.6 f). Promemorian överlämnades till regeringen i februari 1996. Justitiekanslern konstaterar i promemorian att det i samband med förundersökning iakttagits att det förekommer export genom postorder från svensk sida av videogram innehållande skildringar av sexuella handlingar mellan människor och djur samt att det finns tecken som tyder på att djursex är en genre som i Sverige inte är endast rent marginell.

5.6. Mörkertal

Omfattningen av sexuellt utnyttjande av djur, inklusive sådana handlingar där djuren tillfogats skador och lidande, är sannolikt större än vad de studier som gjorts visar.

När det gäller brottslighet har vissa uppskattningar gjorts av mörkertal, dvs. den dolda brottsligheten. Exempelvis bedöms den faktiska brottsnivån för misshandelsbrott kunna vara cirka tio gånger högre än den brottslighet som polisen registrerar (Brottsutvecklingen i Sverige 2001 – 2003, BRÅ-rapport 2004:3, Misshandel, Eckart Köhlhorn, s. 43). Beträffande sexualbrott har offerundersökningar visat att mellan 5 och 10 procent av de personer som uppger att de blivit utsatta för sexuella övergrepp gör en polisanmälan (a. ovan, Sexualbrott, Peter L. Martens, s. 86 f.) Detta kan ge en viss uppfattning om vilken nivå mörkertalet kan ligga. I redogörelsen för sexualbrott anför Peter L. Martens bl.a. följande beträffande mörkertal för sexualbrott. Sexualbrott är sannolikt brott med en mycket omfattande dold brottslighet, det vill säga ett mycket stort mörkertal. Sexualitet är ett känsligt område generellt och sexualbrott något som är ännu känsligare att tala om, i synnerhet om de begås av närstående personer. Skuld- och skamkänslor kan utgöra hinder för att polisanmäla brott. Mörkertalen varierar troligen för olika typer av sexualbrott. De faktorer som brukar nämnas som avgörande för mörkertalet är brottets grovhet, relationen mellan gärningsman och offer samt brottets synlighet (t.ex. Martens, 1990; Wikström 1991). Det innebär att grova brott anmäls i högre grad än lindrigare brott. Brott där gärningsmannen är helt obekant för offret anmäls i högre grad än brott där gärningsmannen är någon närstående. Brott som utspelas på allmän plats anmäls i högre grad än brott som begås i det privata. Detta innebär att grova brott med obekanta gärningsmän är överrepresenterade i statistiken jämfört med mindre grova brott där gärningsmännen är bekanta med offren. Den allmänna opinionen, den syn människor i offrets närhet har på denna typ av brottslighet, liksom de handläggande myndigheternas inställning har

troligen också viss betydelse. Man kan således anta att en stor del av de sexualbrott som begås aldrig polisanmäls.

Handlingar varigenom djur används av människor för sexuella ändamål kan inte anses ha en samhällelig acceptans. Sådana handlingar torde i allmänhet vara förenade med starka skuld- och skamkänslor hos förövaren vilket innebär att de i stor utsträckning sker i det fördolda. För att sexuellt utnyttjande av djur ska polisanmälas torde krävas att någon utomstående uppmärksammar detta eller att en gärningsman självmant uppsöker veterinär vid skador på djuret och veterinären i sin tur gör en polisanmälan. En gärningsman drar sig dock sannolikt för att uppsöka veterinärvård i en sådan situation eftersom gärningen i allmänhet är att betrakta som brottslig. Om djur inte uppvisar några skador är det dessutom svårt för en utomstående, t.ex. en veterinär, att få vetskap om gärningen eller djurets lidande.

När det gäller sexuellt utnyttjande av djur, och djurplågeri som ofta är följden av sådana handlingar, är synligheten av handlingarna och brotten liten (om gärningen inte begås på andras djur). Skuld- och skamkänslor torde vidare vara starka. Detta sammantaget talar enligt Djurskyddsmyndighetens mening för att mörkertalen för sådana handlingar och brott sannolikt är höga, åtminstone då människor håller egna djur som de utnyttjar sexuellt. Mörkertalen är troligen mindre i de situationer då andras djur utsätts för sexuellt utnyttjande, s.k. fence-hopping, såvida det inte är en nära anhörig som begår handlingarna.

6. Hantering inom rättsväsendet

6.1. De polisanmälda ärendena under åren 2000-2005

Av de fall som redovisas för åren 2000-2004 i Djurskyddsmyndighetens rapport våren 2005 har 97 fall kommit in från polismyndigheterna. Med de 18 fall som polisanmäls under 2005 blir det totalt 115 fall av polisanmälda ärenden under perioden 2000 – 2005.

Förundersökning har inte inletts i 41 av dessa fall. När förundersökning inte inletts har polisen som anledning till detta främst angett som orsak att ”spaningsuppslag saknas” och ”brottet går uppenbart ej att utreda”.

I 72 av fallen har förundersökning inletts men sedan lagts ner. I 10 av dessa 72 fall har polismyndigheterna lagt ner förundersökningarna med hänvisning till orsaker som att det inte går att bevisa att den misstänkte gjort sig skyldig till brott, att det inte finns anledning att anta att brott som hör under allmänt åtal begåtts, att brott inte kan styrkas samt att uppgifter om djurets lidande inte går att få fram. Polismyndigheterna har sannolikt i flertalet av dessa fall ansett att det inte funnits förutsättningar för att åtala och döma gärningsmannen för djurplågeri, dvs. att dessa fall inte omfattas av den nuvarande regleringen eller alternativt bedömt att det inte går att få fram tillräckligt med bevisning för en fällande dom. I övriga fall där förundersökningen lagts ner har orsakerna uppgetts vara ”ej spaningsresultat”, ”spaningsuppslag saknas” och ”brottet går uppenbart ej att utreda”.

Inget av de totalt 115 fallen har ännu lett till åtal. I 2 fall pågår fortfarande förundersökning.

Av de fall som redovisats från enkäter för åren 2000-2004 i Djurskyddsmyndighetens tidigare rapport, dvs. de som inte inhämtats från polismyndigheterna, finns ytterligare några fall som

får anses hamna utanför den nuvarande lagstiftningen om de hade bedömts rättsligt, eftersom det hade varit svårt att fastställa om de utsatta djuren lidit fysiskt eller psykiskt av de aktuella gärningarna. Dessa fall avser bl.a. könsumgänge mellan djur och människa, djur har slickat människas könsorgan och människa har smekt en hunds könsorgan.

På samma sätt finns bland de fall som redovisas för 80- och 90-talet några fall av samma karaktär.

Totalt är det ca 20 fall som Djurskyddsmyndigheten bedömer skulle falla utanför den nuvarande regleringen och/eller rättstillämpningen eftersom fysiskt eller psykiskt lidande är svårt att bedöma i dessa fall.

I några av de ca 10 fall där polismyndigheten bedömt att något brott inte begåtts får det enligt Djurskyddsmyndighetens mening anses uppenbart att polismyndigheten gjort en felaktig bedömning eftersom gärningen måste anses medfört lidande för de utsatta djuren, t.ex. vid sexuellt umgänge med små djur. I vissa andra fall får det antas att djuren åtminstone inte har lidit fysiskt varför förutsättningar att väcka åtal enligt nuvarande lagstiftning inte föreligger om man inte kan anse att djuren lidit psykiskt (främst då större djur utnyttjats för sexuellt umgänge).

<i>Totalt antal polisanmälningar</i>	<i>Beslut att inte inleda förundersökning</i>	<i>Beslut att lägga ner förundersökning</i>	<i>Uppklarade brott *</i> (Av de 72 där förundersökning lagts ner)	<i>Förundersökning pågår</i>
115	41	72	10	2

* För förklaring av termen och mer information se avsnitt 6.2.

6.2. Brottsstatistik

Ur kriminalstatistik 2005, BRÅ-rapport 2006:4 har följande uppgifter hämtats.

Det totala antalet anmälda brott under år 2005 var 1 242 000. De uppklarade brotten i relation till de anmälda brotten, den s.k. uppklaringsprocenten, var totalt sett 32 procent år 2005. Mer specifikt var uppklaringsprocenten år 2005, 47 procent när det gäller misshandel och grov misshandel, 51 procent för sexualbrott, 13 procent för tillgreppsbrott och 11 procent för skadegörelsebrott.

Termen ”uppklarade brott” innebär att brottet fått ett polisiärt klarläggande. Inom ramen för uppklarade brott faller, förutom då personer lagförs, även situationer då man inte kan styrka att brott begåtts, den anmälda gärningen inte bedöms vara ett brott, den misstänkta personen är minderårig⁹ samt, då åtal väcks, situationer då strafföreläggande utfärdats och åtalsunderlåtelse meddelas¹⁰.

⁹ tekniskt uppklarade brott

¹⁰ personuppklarade brott

Djurplågeribrott redovisas inte särskilt i brottsstatistiken, (däremot i lagföringsstatistiken). Av BRÅ:s rapport framgår dock att för brott mot allmän ordning i 16 kap. BrB (varunder djurplågeri hör) är upplklaringsgraden 49 procent.

Vid beräkning av upplklaringsprocenten på det material som Djurskyddsmyndigheten förfogar över, dvs. 115 polisanmälda ärenden under åren 2000 – 2005 avseende sexuellt utnyttjande av djur (främst djurplågeri och skadegörelse), blir upplklaringsprocenten 8,7 procent enligt Djurskyddsmyndighetens beräkningar. För enbart år 2005 blir upplklaringsprocenten 16,5 procent. De fall som ”klarats upp” är tekniskt upplklarade, dvs. med motiveringen att brott inte kan styrkas etc.

6.3. Lagföringsstatistik

Av de 43 personer som lagfördes för djurplågeri år 2005 dömdes 2 stycken till fängelse. Detta kan jämföras med brotten sexuellt utnyttjande och misshandel (som båda har samma maxstraff för normalbrotten som djurplågeri). När det gäller misshandel lagfördes 6 750 personer under år 2005 varav 1 363 personer dömdes till fängelse och när det gäller sexuell utnyttjande lagfördes år 2005, 22 personer varav 16 personer dömdes till fängelse.

Procentuellt dömdes 5 procent av gärningsmännen till fängelse när det gäller djurplågeribrott, 20 procent när det gäller misshandel och när det gäller sexuell utnyttjande är motsvarande siffra 72 procent.

6.4. Rättspraxis

Av vad som framgått ovan är det få fall av sexuell utnyttjande av djur som når ett polisiärt klarläggande samt få fall som leder till åtal och lagföring.

Djurskyddsmyndigheten har kännedom om drygt 10 domar avseende djurplågeri med sexuella motiv eller olaga våldsskildring där djur utsatts för grovt våld av sexuell karaktär. Någon förfrågan till domstolarna har inte gjorts i samband med detta uppdrag varför det kan finnas fler domstolsavgöranden än de Djurskyddsmyndigheten har kännedom om.

En förteckning över de 9 domstolsavgöranden som Djurskyddsmyndigheten har tagit del av redovisas i bilaga 2. Samtliga domar är från perioden 1980 – 2000. De utsatta djuren har i samtliga fall blivit skadade i samband med det sexuella utnyttjandet. I flera fall så allvarligt att det varit nödvändigt att avliva dem.

När det gäller påföljden har denna i 1 fall bestämts till fängelse och i 1 fall till sluten psykiatrisk vård. I båda dessa fall var gärningsmannen tidigare dömd för brott. I övriga fall dömdes till icke frihetsberövande påföljder.

I flera domar framgår av domskälen att gärningsmannen har utnyttjat djur sexuellt vid flera tillfällen.

6.5. Djurskyddsmyndighetens bedömning

Av de polisanmälningar, domar, brott- och lagföringsstatistik m.m. Djurskyddsmyndigheten tagit det av inom ramen för denna rapport och myndighetens rapport till regeringen år 2005, drar myndigheten följande slutsatser.

1. Uppklaringsprocenten är låg när det gäller polisanmälda fall av sexuellt utnyttjande av djur. Av de 115 polisanmälda ärendena under åren 2000 – 2005 har endast 10 fall nått ett polisiärt klarläggande och anses tekniskt uppklarade. Inte i något av dessa 10 fall har någon lagförts utan uppklarandet består i att ”brott kan ej styrkas” eller liknande.
2. Fängelsestraff utdöms i liten utsträckning vid djurplågeri. Endast 1 av 20 som döms för djurplågeri döms till fängelsestraff. Motsvarande siffra när det gäller misshandel och sexuellt utnyttjande är 4 av 20 respektive 14 av 20.
3. Bestämmelsen om djurplågeri i 16 kap. 13 § brottsbalken tillämpas snävt. Enligt vad Djurskyddsmyndigheten erfarit tillämpas bestämmelsen så att det i allmänhet krävs skador som bevis för ett lidande.

De gärningar som föranlett polisanmälningarna i Djurskyddsmyndighetens kartläggning har i de flesta fall bestått i att en okänd gärningsman utnyttjar någon annas djur sexuellt och därvid skadar djuret mer eller mindre allvarligt. Den låga uppklaringsprocenten kan bero på att brott av det ifrågavarande slaget kan vara svåra att utreda. Detta torde dock inte ensamt kunna förklara den låga uppklaringsprocenten. Även prioritering av polisens utredningsresurser är sannolikt av betydelse.

Att antalet fängelsepåföljder när det gäller djurplågeri är så lågt är anmärkningsvärt. Inte ens mycket grova fall av djurplågeri föranleder i allmänhet fängelsestraff enligt vad Djurskyddsmyndighetens erfarit. Möjligen kan orsaken till domstolarnas obenägenhet att döma till fängelse som påföljd för djurplågeri beror på att de anser att straffvärdet för brott mot djur är lågt. Emellertid har lagstiftaren redan angett straffvärdet för djurplågeri genom straffsatsen i bestämmelsen. Djurskyddsmyndighetens bedömning är att domstolarna bör ta större hänsyn till det straffvärde som lagstiftaren åsatt djurplågeri genom att använda sig av hela straffskalan i större utsträckning. De brottskategorier som jämförts i den ovan redovisade materialet från BRÅ har samma straffsats – vilket borde indikera dess straffvärde - men det är ändå stor skillnad i antalet meddelade fängelsestraff.

Den gällande bestämmelsen i brottsbalken om djurplågeri är teoretiskt sett tillräcklig för att lagföra alla fall av sexuellt utnyttjande av djur där djuren lidit fysiskt eller psykiskt. Såvitt Djurskyddsmyndigheten har erfarit används bestämmelsen dock i princip uteslutande när djur har utsatts för en skada och ofta en allvarlig sådan, dvs. tillämpningsområdet inskränks i förhållande till bestämmelsens omfattning. I själva verket är det tillräckligt för att bestämmelsen ska vinna tillämpning i denna del att ett djur otillbörligen har utsatts för en smärta eller en oro/ångest som inte endast har varit av kortvarig karaktär. Många former av sexuellt utnyttjande av djur skulle kunna anses falla under denna bestämmelse och därmed kunna straffas som djurplågeri. Orsaken till att bestämmelsen tolkas på detta inskränkta sätt kan delvis ha en förklaring i att det anses svårt att veta om ett djur lidit fysiskt eller psykiskt.

7. Djurskyddsintresset

7.1. Djurs förmåga att känna smärta

Modern vetenskaplig forskning har visat att däggdjur och fåglar har samma sorts grundläggande anatomi vad gäller känsel och reaktioner på smärta som människor. Deras nervförbindelser, eller neuroner, i kroppen fungerar på samma sätt.¹¹

Kenneth M. D. Rutherford anför bl. a. följande om bedömning av djurs beteende vid smärta.¹² Vid plötslig smärta är det omedelbara gensvaret i beteende tillbakadragande från smärtkällan. Den snabbaste delen av detta tillbakadragande kan ske som en reflex, där alarmsignalerna från känselreceptorerna orsakar ett gensvar på bråkdelar av en sekund, innan känslan av smärta ens uppträder i hjärnan. Omedelbart efter detta ses ett mer organiserat gensvar i beteende som kontrolleras av hjärnan och medvetandegör smärtan. Hos vissa arter kan detta innebära flyktbeteende medan andra arter kan bli som förlamade. Vokaliserande, dvs. att djuren ger olika ljud ifrån sig, hörs ofta vid skadetillfället. Graden av vokalisation varierar mycket mellan arter (hundar vokaliserar generellt mycket mer än katter). Ett vanligt gensvar på smärta är att rikta uppmärksamhet (t.ex. slicka, gnida eller riva) mot platsen för skadan. Djur med smärta kan ses darra, skälva, eller gnissla tänder och att jämra sig eller kvida. Vissa djur kan bli helt inaktiva och äter mindre eller slutar äta helt. Rutherford anför vidare att respons i beteende vid skador kan variera mycket. En del individer visar en större förändring i sitt beteende än andra med samma skada. Kön, ålder och tidigare upplevelser kan alla skapa variationer i upplevelsen av smärta. Det finns också faktorer som påverkar i vilken utsträckning särskilda individer eller arter visar att de lider. Variationen av hur djur reagerar på smärta kan göra att vi inte förstår att det är smärta som är orsaken.

Även Falkmer och Waller uttalar bl.a följande om djurs smärtupplevelser.¹³ Smärta är en subjektiv förnimmelse, av alldeles privat natur och direkt tillgänglig bara för den som upplever den. Vi människor kan genom beskrivande samtal övertyga oss om att smärtupplevelsen är allmänmänsklig. Möjligheten för oss att byta erfarenheter med djuren är dock inte densamma. Ända finns det skäl att anta att djur har liknande möjligheter att uppleva smärta.

7.2. Lidande hos djur

David B. Morton har lämnat följande definition på lidande.¹⁴ Lidande kan definieras som ett känslomässigt negativt tillstånd, som kan komma från olika ogynnsamma fysiska och psykologiska omständigheter, och vilka är bestämda av den kognitiva kapaciteten hos arten och den enskilda individen, liksom dess livserfarenhet.

---

¹¹ Se bl.a. Encyklopedia of Animal Behavior, M. Bekoff, s. 1104 f. och Svensk veterinärtidning 2001, volym 53, nr 2, s.89-93.

¹² Encyklopedia of Animal Behavior, M. Bekoff, s. Welfare, Well-Being, and pain – Behavioral Assessment of Animal pain s. 1098 f.

¹³ Sture Falkmer och Tage Waller Försöksdjursteknik – en praktisk handledning, 1994.

¹⁴ Encyklopedia of Animal Behavior, M. Bekoff, Welfare, Well-Being, and Pain – Behavior and Animal Suffering s. 1095 f.

Morton har vidare anförut bl.a. följande.¹⁵ Djur som är kännande – dvs. djur som har den neurologiska utvecklingen och förmågan att uppleva känslor som smärta, rädsla, frustration, leda glädje, välbehag och sorg - kan uppleva positiva och negativa känslor. Lidande kan uppstå när dessa känslor på ett överväldigande sätt är negativa. Djur kan minnas sådana negativa upplevelser från tidigare tillfällen och försöka undkomma när de får en chans. I ett vägledande dokument från OECD uttalas att ”Det ska antas att ihållande smärta eller oro hos djur leder till lidande vid frånvaro av bevis för motsatsen”.¹⁶

Anton Hvozdič m.fl. (2006) anför att de antar att djur även lider vid sexuella akter som inte innehåller våld och att sådana akter därför ska betraktas som kriminella.¹⁷

Vidare anför Ascione F R (1993) att bestialitet kan anses grymt även i de fall då någon fysisk skada inte kan påvisas på ett djur samt att det får förutsättas vara omöjligt att erhålla ett samtycke från djur.¹⁸

Bevis för psykisk skada i dessa sammanhang har, så långt Helen M.C. Munro känner till, inte undersökts ordentligt och enligt henne kan det mycket väl vara fel att anta att djuret inte utsätts för psykisk skada.¹⁹

Det Veterinære Sundhedsrådet i Danmark gjorde 2004 ett uttalande om rektalundersökning på häst. Rådet ansåg att en person som inte har den nödvändiga utbildningen kan tillfoga ett sto smärta, lidande, ångest etc. Rådet ansåg således att anal penetration med en arm är en oförsvarlig behandling av hästar, när detta inte företas av en person med relevant utbildning, främst en veterinär.²⁰

7.3. Samtycke och tvång m.m.

7.3.1. Samtycke och tvång

En ingående diskussion om djurs samtycke har gjorts av professorn i kriminologi Piers Beirne (1997) där han bl. a. anför följande.²¹ Bestialitet borde betraktas som ”sexuella övergrepp mellan arter” eftersom situationen för djur som offer vid övergrepp i hög grad liknar situationen för utsatta kvinnor och till viss del även barn och dessutom för att (1) sexuella relationer mellan människa och djur nästan alltid innehåller tvång; (2) sådana handlingar ofta orsakar smärta och till och med död; och (3) djur är inte förmögna att vare sig kommunicera ett medgivande till oss på ett sätt som vi kan förstå eller att berätta om övergreppen. Vi borde betrakta bestialitet som framtvingat sex eftersom sexuella relationer med ojämna maktförhållanden inte kan ske i samförstånd (hänvisning till Adams 1995). Det är emellertid inte ojämna maktförhållande som är det avgörande kriteriet, utan det faktum att en av parterna inte ger äkta samtycke till sexuella relationer eller inte har förmågan att kommunicera samtycke

---

¹⁵ Encyklopedia of Animal Behavior, M. Bekoff, Welfare, Well-Being, and Pain – Behavior and Animal Suffering s. 1095 f.

¹⁶ Guidance document of recognition, assessment, and use of clinical signs as humane endpoints for experimental animals used in safety evaluation. ENV/JM/MONO(2000)7, OECD 2001.

¹⁷ Ethological, psychological and legal aspects of animal sexual abuse, The veterinary Journal 172(2006) s.374-376.

¹⁸ Children who are cruel to animals, Anthrozoös vol 6 (1993) s 226-247.

¹⁹ Animal sexual abuse: A veterinary taboo? The Veterinary Journal 172 (2006) s.195-197.

²⁰ Det Dyreetiske Råd - Udtalelse om menneskers seksuelle omgang med dyr, 2006, s. 15.

²¹ Rethinking Bestiality, Theoretical Criminology, 1997, vol. 1 nr. 3 s. 317-340.

till den andre. Det kan verka som att frånvaro av motstånd kan tas som samtycke, men det betyder naturligtvis inte att äkta samtycke finns. För att "äkta samtycke" till sexuella relationer ska föreligga måste båda parter vara medvetna, helt informerade och positiva i sina önskemål - för att modifiera Steven Box (1983) originalformulering. Om äkta samtycke, definierat på detta sätt, är en nödvändig förutsättning för sex mellan människor, finns ingen anledning att göra en annan bedömning när det gäller sex mellan människor och andra levande djur. Eftersom djur inte är kapabla att uttrycka ja eller nej till människor på ett sätt som vi lätt förstår innehåller bestialitet sexuellt tvång. På grund av sin foglighet och av människan framavlat beteende kan vissa djur inte stå emot mänskliga sexuella närmanden på ett meningsfullt sätt medan andra djur kan protestera genom att exempelvis klösa, bita och morra. I de flesta enmot-en situationer är djur dock inte kapabla att stå emot sexuella övergrepp. Vidare är djur missgynnade även på andra sätt. När de utsätts för sexuellt tvång och sexuella övergrepp är det omöjligt för dem att berätta om övergreppen för någon som kan hjälpa dem.

Andrea M Beetz uttalar i en artikel bl. a. följande.²² Studier av Beetz 2002; Miletski 2002; Williams and Weinberg 2003 visar att det finns människor som engagerar sig i sex med djur, som framhåller den känslomässiga sidan av förhållandet och som hävdar att de inte använder någon form av tvång. Som kontrast till Asciones och Beirnes argument att djur saknar förmåga att ge och kommunicera samtycke ifrågasätter zoofiler själva djurens oförmåga att motsätta sig sexuella försök till närmande på ett sätt som människan kan förstå, om människan är villig och känslig nog att förstå och tolka tecknen korrekt och agera enligt detta (hänvisning till Beetz 2002). Detta är uppenbarligen inte ett samtycke definierat enligt lagen och det är inte heller ett medvetet samtycke av en kännande varelse som är fullt informerad och positiv i sina önskemål.

Gieri Bolliger och Antoine F. Goetschel, jurister vid Foundation for the Animal in the Law har bl. a. uttalat följande.²³ Ibland påstås att djur frivilligt deltar i zoofili och till och med tar initiativet (hänvisning till Massen 1994, Muth 1969, Dekkers 1996). Vanligtvis beter sig djur endast på det sättet om det är van vid ett sådant beteende, dvs. om det har blivit tränat att utföra detta och därigenom har blivit fokuserad på en mänsklig sexualpartner. Som ett resultat av sådan träning gör en hund lite eller inget motstånd alls när en människa närmar den sig sexuellt (hänvisning till Frey 2003). Bortsett från detta inlärda beteende utnyttjas vissa naturliga reflexer och instinktiva handlingar vid zoofili (hänvisning till Muth 1969, Weidner 1972, Stettner 1990). Brott mot ett djurs sexuella integritet är inte i första hand beroende på vad ett djur känner under ett sexuellt utnyttjande utan snarare om en sådan handling överensstämmer med djurets fria vilja. Människor kan generellt inte urskilja huruvida ett sådant beteende av ett djur sker av fri vilja eller inte. På grund av kommunikationshindren mellan djur och människor är det oklart exakt vad djur känner, i de fall det inte visar några tecken på smärta, lidande eller skada. Liksom fallet är med människor måste man utgå från att alla skador på djurs välbefinnande endast delvis kan bestämmas utifrån kliniska undersökningar (hänvisning till Luy 2003). Man kan inte ens veta att de djur som är sexuellt präglade på människor, mår bra under sexuellt umgänge med en människa. Huruvida zoofili kan äga rum med ömsesidigt samtycke, dvs. är önskat och uppskattat av djuret, kan det endast spekuleras kring. I stället bör man utgå från antagandet att djurens samtycke är framtvingat, antingen genom en artificiell fixering på en person eller genom användande av andra psykologiska metoder (hänvisning till Hunold 1970, Massen 1994).

---

²² Bestiality and zoophilia: Associations with violence and sex offending publicerad i boken Bestiality and zoophilia – sexual relations with animals, Beetz och Podbershek 2005.

²³ Artikeln Sexuality with Animals (Zoophilia) – an Unrecognized Problem in Animal Welfare Legislation (publicerad i "Bestiality and Zoophilia", Beetz and Podbershek).

Hanne Marie Revholt uttalar bl. a. följande i sin studie.²⁴ Det finns goda grunder att jämställa sexuellt missbruk av djur med sexuellt missbruk av barn. Djur och barn har det gemensamt att de är beroende av att människor ingriper till deras hjälp eftersom vi inte alltid förstår deras sätt att kommunicera på (hänvisning till Larsen 2003). Om man skulle förstå vad de menar, har djur och barn det gemensamt att de inte kan ge ”informerat samtycke”. Det kan också anses att såväl barn som djur är svaga parter i maktrelationer. Sexuella förhållanden där det är ojämna maktförhållanden kan inte ses som ett resultat av ”informerat samtycke” (hänvisning till Adams 1995 och Beirne 1997). Samhällsnyttan rättfärdigar ofta att vi utsätter djur för lidande (hänvisning till Guri Larsen 2003). Handlingar som har en sexuell karaktär kan inte anses ha en sådan samhällsnytta som t.ex. köttproduktion och forskning och det är därför mycket lättare att definiera detta som övergrepp. Sammanfattningsvis är det inte orsakande av lidande, maktrelationer och brist på ”informerat samtycke” som avgör vad som ska anses vara ett övergrepp, utan också vilken samhällsnytta handlingarna har.

7.3.2. Kränkning och värdighet

Gieri Bolliger och Antoine F. Goetschel har bl. a. uttalat följande.²⁵ Modern djurskyddslagstiftning bygger på tanken att djur är kännande varelser och ska därför skyddas och respekteras, inte enbart på grund av det intresse människor kan ha av dem, utan för deras egen skull. Djurs värdighet tar inte skada endast då det sexuella utnyttjandet är av våldsart. Alla former av zoofili där djurens vilja inte respekteras genomförs med användande av någon form av tvång vilket innebär en kränkning. Detta är speciellt viktigt eftersom inte alla djur påvisar fysiska skador eller tydligt kan visa sin motvilja mot intim kontakt med människor. Det är faktiskt många djur som förblir uttryckslösa under en sexuell akt och som lydigt underkastar sig den. Om det förekommer någon psykisk stress är inte lätt att upptäcka. Det sägs även att trots fortgående försäkringar från utövare av zoofili att deras intima relationer med djur inte karaktäriseras av våld och underkastelse, utan av en ömsesidig respekt och tillit, kvarstår faktum att djuren i första hand exploateras för att tillfredsställa sexuella begär hos människor, och är degraderade till sexuella objekt, även om samvaron sker utan våld (hänvisning till Goetschel, Bolliger och Gerritsen 2005). I vårt samhälle används visserligen djur mot deras vilja för andra ändamål exempelvis i forskning samt för matproduktion. Sådana användningsområden skulle kunna ifrågasättas om man tillämpar principen om ”djurens värdighet”. I motsats till zoofili kan dock dessa handlingar försvaras utifrån samhällsintressen, så länge de följer gällande bestämmelser. Zoofili innebär att djurens sexuella integritet och deras värdighet kränks. Sådana handlingar utgör vidare ett ingrepp i djurets välfärd (hänvisning till Goetschel 2002).

7.4. Djurskyddsmyndighetens bedömning

I den litteratur som hänvisas till ovan anförs bl.a. att djur har förmåga att känna och uppleva smärta på liknande sätt som människor, att de befinner sig i ett beroendeförhållande gentemot människan, att de saknar förmåga att kommunicera samtycke till sexuella relationer med människor på ett sätt som vi kan förstå och att tvång ofta förekommer. Vidare anförs att

---

²⁴ Ofre som ikke sier ”nei”, Masterstudie i kriminologi, Universitetet i Oslo 2006

²⁵ Artikeln Sexuality with Animals (Zoophilia) – an Unrecognized Problem in Animal Welfare Legislation (publicerad i ”Bestiality and Zoophilia”, Beetz and Podberschek).

sådana handlingar i allmänhet innebär att djurs sexuella integritet och deras värdighet kränks samt utgör ett intrång i djurs välfärd.

Samhället behöver enligt Djurskyddsmyndighetens mening ha normer och gränser för hur vi använder djur och för vårt handlingssätt gentemot djur.

I de sammanhang som rör den här rapporten anser Djurskyddsmyndigheten att då djur erhållit fysiska skador kan djuren anses ha lidit både fysiskt och psykiskt. Det kan dock vara svårt att bedöma om djur lidit fysiskt, och framför allt psykiskt, om det saknas skador på djuret som bevis för detta. Att djur inte gör motstånd, blir uttryckslösa, ”förlamade” eller apatiska kan inte enligt Djurskyddsmyndighetens mening innebära att djuret samtycker och inte känner obehag eller lider.

I enlighet med vad som redogjorts för ovan får enligt Djurskyddsmyndighetens mening de flesta former av penetrationshandlingar och liknande anses innebära en mer eller mindre stor grad av fysiskt och psykiskt lidande för djuren. När det gäller stora djur, t.ex. häst och ko, bör normalt en penetrationshandling av en mänsklig penis som utförs utan våld inte föranleda något fysiskt lidande för djuren. Det är dock troligt att djuret upplever obehag eller kan anses lida psykiskt av en sådan handling. Om olika föremål och t.ex. händer och armar används vid penetrationen bör risken för fysiskt lidande och fysiska skador vara avsevärt större. Mindre djur som blir utsatta för penetrationshandlingar har dock sannolik lidit såväl fysiskt som psykiskt. Enligt Djurskyddsmyndighetens mening är det rimligt att anse att djur även kan lida psykiskt då de utsätts för tvång i samband med sexuellt utnyttjande. I vissa fall kan beteendestörningar, såsom inaktivitet, vara tecken på att ett djur lidit eller lider psykiskt.

Vissa andra typer av handlingar, t.ex. beröring av djurs könsorgan, frotteurism och att träna djur till olika handlingar i pornografiskt syfte är mer svårbedömda vad gäller huruvida djuren kan anses lida fysiskt och framför allt psykiskt. Situationer då djur stimulerar en människa oralt samt fall – även om de torde vara mer ovanliga – där djur utan att vara tränade till det i det enskilda fallet tar initiativet till sexuella handlingar är också svårbedömda.

Det finns enligt Djurskyddsmyndighetens uppfattning skäl att iaktta stor försiktighet om risk finns att djur som kännande varelser utsätts för lidande. Om det inte finns vetenskaplig visshet men ändå goda grunder att anta att ett visst förhållande innebär lidande för djur så bör det inte tillåtas.

Det finns en mängd olika handlingar som människan företar mot djur utan att ta hänsyn till deras samtycke och integritet, t.ex. för livsmedelsändamål, forskning och seminverksamhet. Dessa handlingar har dock det gemensamt att de kan motiveras utifrån en samhällsnytta. När det gäller seminverksamhet syftar den till ett säkert avelsarbete genom att bl.a. antalet naturliga parningar minskas. Naturliga parningar innebär en högre risk för smittspridning av könssjukdomar, annan kontaktsmitta m.m. Vidare kan ärftliga sjukdomar och genetiska defekter spåras och elimineras på ett tidigt stadium vilket är betydelsefullt i det förebyggande hälsoarbetet inom aveln. Seminverksamheten utförs av utbildade personer och står under veterinär kontroll. För detta ändamål finns ett samhällsintresse vilket innebär att denna användning av djur har ett berättigande som saknas när djur används för sexuella ändamål av människan.

Mot bakgrund av det som anförts ovan är det Djurskyddsmyndighetens uppfattning att handlingar där djur utnyttjas sexuellt av människor inte är acceptabla och att djur behöver skyddas från detta.

8. Överväganden angående ett förbud mot sexuellt utnyttjande

8.1. Argument för och emot ett förbud

Frågan om huruvida sexuellt utnyttjande av djur bör förbjudas eller inte är, och har under senare år varit, föremål för diskussioner och utredningar i flera europeiska länder. Utgångspunkten för diskussionerna och utredningarna har i de flesta fall varit om det föreligger ett behov av att skydda djuren från sexuellt utnyttjande. Exempelvis föreligger ett författningsförslag i Schweiz om uttryckligt förbud mot sexuella handlingar med djur²⁶ och i Norge övervägs om ett förbud mot sexuellt umgänge med djur ska tas med i den nya djurvälståndslagen som är under beredning. I Danmark har nyligen Det Dyreetiske råd gjort en utredning och uttalat sig i frågan. I vissa fall har även sedlighetsaspekter anförts som skäl för ett eventuellt sådant förbud (Nederländerna).

Argument för ett förbud

De argument som anförts för ett förbud mot att människor har sexuellt umgänge med djur eller utnyttjar dem sexuellt på annat sätt är bl.a. att detta betraktas som ett generellt djurskydds- och djurvälståndspå problem. Förutom att djuren riskerar att utsättas för lidande blir de i allmänhet utsatta för tvång samt kränkning av den sexuella integriteten och värdigheten. Sexuellt utnyttjande av djur kan vidare anses utgöra ett intrång i djurens välfärd. Sådana argument har bl.a. framförts i den pågående diskussionen i Norge, i Storbritannien samt av Gieri Bollinger och Antoine F. Goetchel, Foundation for the animal in the law, Schweiz.²⁷ Bollinger och Goetchel anser att den sociala aversionen mot att människor begår sexuella handlingar mot djur inte räcker för att begränsa förekomsten utan problemet måste lösas av nationella lagstiftare. Vidare anser författarna att en persons rätt till sexuell frihet upphör där rätten till självbestämmande för någon annan börjar och eftersom djur inte kan uttrycka sitt samtycke till att någon begår sexuella handlingar med dem samt är skyddsvärda – vilket vi ansett generellt genom vår djurskyddslagstiftning – bör sexuella handlingar med djur vara förbjudna.

Att djur inte kan uttrycka ett samtycke är ett argument som även Piers Beirne använt.²⁸ Enligt Beirne finns det ingen anledning att göra någon annan bedömning när det gäller sex mellan människor och sex mellan människa och andra levande djur, utan ett uttryckligt och klart samtycke krävs. Beirne har härutöver anført bl.a. följande. Bestialitet innehåller sexuellt tvång eftersom djur inte är kapabla att uttrycka ja eller nej till människor på ett sätt som vi lätt förstår. Vissa djur kan inte stå emot mänskliga sexuella närmanden på ett meningsfullt sätt mot bakgrund av sin lydighet och det av människan framavlade beteendet. Andra djur kan dock genom att exempelvis klösa, bita och morra uttrycka protester i sina försök att värja sig mot

---

26 Eventuellt är det redan genom artikel 3 och 26 i den nya tierschutzgesetz förbjudet att utnyttja djur sexuellt genom bestämmelser om att djurs integritet inte får kränkas. Lagen är beslutad men har ännu ej trätt i kraft.

27 Artikeln Sexual relations with animals (zoophilia): An unrecognized problem in animal welfare legislation, publicerad i Bestiality and Zoophilia: Sexual Relations with Animals av Beetz och Podbersek, 2005.

28 Professorn i kriminologi Piers Beirne i Rethinking Bestiality, Theoretical Criminology, 1997, vol. 1 nr. 3 s. 317-340.

sexuella närmanden från människor. Men i de flesta en-mot-en situationer är djur inte kapabla att stå emot sexuella övergrepp.

I Sverige har Sveriges veterinärförbund, Svenska kennelklubben, Svenska djurskyddsföreningen, Djurskyddet Sverige, Djurhemsföreningen och Djurens rätt påtalat vikten av en skärpning av lagstiftningen så att djur skyddas mot sexuellt utnyttjande. Ett argument som framförts av dessa är att djurens svagare ställning och beroendesituation till människor missbrukas.²⁹

Att ett förbud behövs för att ge en tydlig signal och för att förmedla att sexuellt missbruk av djur är ett övergrepp är också ett argument som använts. Även att lagstiftningen uppfattas som en "minimistandard" för ett acceptabelt handlingssätt har framförts. När det idag inte finns ett uttryckligt lagförbud mot användning av djur för sexuella ändamål, sänder det en signal om att sådana handlingar är godtagbara.³⁰

Argument mot ett förbud

Ur ett djurskyddsperspektiv föreligger egentligen enbart ett argument mot ett förbud mot sexuellt utnyttjande; att det av djurskyddsskäl saknas anledning att kriminalisera ett sexuellt utnyttjande av djur utöver nuvarande reglering eftersom den nuvarande regleringen innebär att det inte är tillåtet att utsätta djur för fysiskt eller psykiskt lidande.

Det Dyreetiske Råd i Danmark har i sitt utlåtande "Udtalelse om mennerskers seksuelle omgang med dyr" i novemver 2006 bl.a. anfört detta skäl för att inte kriminalisera sexuellt utnyttjande av djur. Rådet anför bl.a. att det inte finns behov av lagstiftning som förbjuder privatpersoners sexuella umgänge med sina egna djur (förutsatt att övrig lagstiftning följs). Rådet baserar sin ståndpunkt på att det redan i den gällande danska djurskyddslagstiftningen tas hänsyn till situationer då djur lider otillbörligt samt att det föreligger ett tungt vägande motstående intresse till att visa respekt för andra människors sexuella preferenser och en sexuell minoritet. (En medlem i rådet var dock av en annan uppfattning). Däremot ansåg rådet att det kan finnas behov av åtgärder som förbjuder eller på andra sätt förhindrar att sexuellt umgänge med djur kan ske organiserad eller kommersiellt, exempelvis i sexshower, uthyrning, bordelldrift eller produktion av pornografi. Rådets medlemmar antar att det föreligger en ökad risk för att hänsyn till djuren åsidosätts när ekonomiska intressen är inblandade och finner vidare att bruk av djur i sådana sammanhang avspeglar en brist på respekt för djurens integritet. Rådet anser inte att djurens ägare har tillräckligt skydd i de fall hans eller hennes djur utsätts för sexuella övergrepp av andra (s.k. fencehopping). Lagstiftningsåtgärder behövs i detta sammanhang enligt rådet. (Rådet fann vidare att det kan finnas anledning att fundera på om den gällande lagstiftningen i Danmark tillämpas i tillräcklig utsträckning).

Den norska kriminologen Hanne Marie Revholt har i sin studie³¹ anfört bl.a. att lagar och lagförbud samt straff och allmänprevention inte är det viktigaste sättet att komma till rätta med övergrepp på djur, utan en ändring i vårt förhållningssätt gentemot djur så att vi ändrar de vanor vi har tillägnat oss att använda djur på det sätt som passar oss.

---

29 Skrivelse till jordbruksministern, justitieministern och Djurskyddsmyndigheten, dnr 2004-1711.

30 Hanne Marie Revholt, "Ofre som ikke sier `nei´ – Seksuelt misbruk av dyr i Norge, våren 2006, (hänvisar till skrivelse från Dyrevernsalliansen i Norge och Prieur og Taksdal i denna del).

³¹ A. ovan.

8.2. Djurskyddsmyndighetens slutsatser och förslag

8.2.1. Rättsväsendets hantering

Enligt Djurskyddsmyndigheten täcker den befintliga lagstiftningen - åtminstone teoretiskt - alla fall då djur i samband med sexuellt utnyttjande utsätts för psykiskt eller fysiskt lidande.

När det gäller de former av sexuellt utnyttjande av djur som är mest allvarliga, dvs. där djur utsätts för fysiskt eller psykiskt lidande, behöver några ändringar i lagstiftningen inte vidtas enligt Djurskyddsmyndighetens bedömning. Däremot är det Djurskyddsmyndighetens uppfattning att rättstillämpningen inte fungerar tillfredsställande.

Djurskyddsmyndigheten har i denna rapport kunnat konstatera att av 115 polisanmälda ärenden under åren 2000 – 2005 har åtal inte väckts i något fall. I 2 ärenden pågår förundersökning. I 113 av dessa ärenden har förundersökning inte inletts eller också lagts ner. Vidare har kunnat konstateras att antalet fängelsedomar när det gäller djurplågeri är mycket lägre än för andra brott som Djurskyddsmyndigheten jämfört med i samma straffskala.

För att skydda djur i detta sammanhang är det enligt Djurskyddsmyndighetens mening angeläget att rättsväsendets hantering av dessa ärenden förbättras. Genom bättre utredningsinsatser av polismyndigheten skulle gärningsmän kunna stoppas i ett tidigare skede, innan de begår nya övergrepp. Dessutom skulle mer kraftfulla reaktioner på handlingarna, såsom fler åtal och strängare påföljder, signalera att samhället ser allvarligt på dessa brott.

Denna rapport har berört rättsväsendets hantering av dessa frågor mycket övergripande. Djurskyddsmyndigheten anser att en mer omfattande utredning av rättsväsendets hantering generellt av djurskyddsärenden skulle behöva göras för att få en bättre grund för problemens art och omfattning. Härutöver bör övervägas om utbildningsinsatser om djurs beteende och upplevelser om smärta, lidande m.m. bör riktas till rättsväsendet liksom om rättsväsendet skulle behöva ha resurser som är specialiserade på detta område.

8.2.2. Förbud mot sexuellt utnyttjande av djur

Djurskyddsmyndighetens uppfattning är att alla former av sexuellt utnyttjande av djur bör förbjudas. Den främsta orsaken till det är enligt Djurskyddsmyndighetens uppfattning att direkt eller indirekt tvång ofta är inblandat vid sexuellt utnyttjande av djur, att djurens integritet kränks samt att djuren inte aktivt kan samtycka till sådana handlingar. Det kan självklart invändas att vi i vårt samhälle använder djur i många andra sammanhang utan att ta hänsyn till deras samtycke och integritet. Djurskyddsmyndigheten anser dock att det bör finnas en gräns för hur vi använder djur i vårt samhälle och för vilka syften. För exempelvis livsmedelsändamål, forskning och seminverksamhet finns samhällsintressen som innebär att sådan användning kan accepteras i större utsträckning än att använda djur för exempelvis sexuella ändamål. Att förbjuda alla former av sexuellt utnyttjande av djur skulle innebära en viktig markering att sådana ageranden inte är godtagbara. Ett förbud kan även medföra en hämmande effekt på förekomsten av användning av djur för sexuella ändamål.

Genom ett förbud skulle rättsväsendet även slippa den bedömning, som i många fall kan vara svår, av huruvida ett djur lidit eller inte. Sådana bedömningar är antagligen särskilt svåra vid ”mildare” former av sexuellt utnyttjande av djur.

Djurskyddsmyndigheten föreslår ett uttryckligt förbud mot sexuellt umgänge med djur och andra handlingar där djur används av människor för sexuella ändamål. Ett sådant förbud bör tas in i en särskild bestämmelse i djurskyddslagen.

En sådan bestämmelse bör innebära att inte bara sexuellt umgänge utan alla handlingar där djur används för sexuella ändamål är förbjudna. Bestämmelsen bör vara straffsanktionerad och ska därför även införas i uppräkningsparagrafen i 36 § djurskyddslagen. Den nuvarande bestämmelsen om djurplågeri i brottsbalken bör dock gälla i första hand, dvs. om djur utsätts för lidande. Detta följer redan av 36 § djurskyddslagen.

I förarbetena till en ändring av djurskyddslagen i detta hänseende bör specificeras vad som avses med "handlingar där djur används av människor för sexuella ändamål". Det bör bl.a. tydliggöras att bestämmelsen inte avser att förbjuda seminverksamhet.

Djurskyddsmyndigheten föreslår också att bestämmelsen om olaga våldsskildring i 16 kap. 10 b § brottsbalken ändras så att även skildringar där djur utsätts för sexuellt våld (som inte är grovt) och tvång omfattas.

9. Förslag till lagstiftning

9.1. Förslag till lag om ändring i djurskyddslagen (1988:534)

Härigenom föreskrivs i fråga om djurskyddslagen (1988:534) dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 2 a §, dels att 36 § ska ha följande lydelse.

Föreslagen lydelse

2 a §

Sexuellt umgänge med djur samt andra handlingar där djur används av människor för sexuella ändamål är inte tillåtna.

Nuvarande lydelse

36 §

Till böter eller fängelse i högst två år döms den som med uppsåt eller oaktsamhet

1. bryter mot 3, 5, 6, 8-11, 13, 14, 16-19 a eller 21 §,
2. bryter mot en föreskrift som meddelats med stöd av denna lag, eller
3. underlåter att följa ett sådant föreläggande eller bryter mot ett sådant förbud som avses i 29 §.

Om brottet har begåtts med uppsåt och avsett en förpliktelse av väsentlig betydelse från djurskyddsynpunkt, döms till fängelse i högst två år.

Om gärningen är att anse som ringa ska inte

dömas till ansvar.

Till ansvar enligt denna paragraf döms inte om gärningen är belagd med samma eller strängare straff i brottsbalken.

Föreslagen lydelse

36 §

Till böter eller fängelse i högst två år döms den som med uppsåt eller oaktsamhet

1. bryter mot 2 a, 3, 5, 6, 8-11, 13, 14, 16-19 a eller 21 §,
2. bryter mot en föreskrift som meddelats med stöd av denna lag, eller
3. underlåter att följa ett sådant föreläggande eller bryter mot ett sådant förbud som avses i 29 §.

Om brottet har begåtts med uppsåt och avsett en förpliktelse av väsentlig betydelse från djurskyddsynpunkt, döms till fängelse i högst två år.

Om gärningen är att anse som ringa ska inte dömas till ansvar.

Till ansvar enligt denna paragraf döms inte om gärningen är belagd med samma eller strängare straff i brottsbalken.

9.2. Förslag till lag om ändring i brottsbalken (1962:700)

Härigenom föreskrivs att 16 kap. 10 b § första stycket brottsbalken (1962:700) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

16 kap. 10 b § första stycket

Den som i bild skildrar sexuellt våld eller tvång med uppsåt att bilden eller bilderna sprids eller som sprider en sådan skildring, döms, om inte gärningen med hänsyn till omständigheterna är försvarlig, för olaga våldsskildring till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma gäller den som i rörliga bilder närgånget eller utdraget skildrar grovt våld mot människor eller djur med uppsåt att bilderna sprids eller som sprider sådan skildring.

Föreslagen lydelse

16 kap. 10 b § första stycket

Den som i bild skildrar sexuellt våld eller tvång *mot människa eller djur* med uppsåt att bilden eller bilderna sprids eller som sprider en sådan skildring, döms, om inte gärningen med hänsyn till omständigheterna är försvarlig, för olaga våldsskildring till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma gäller den som i rörliga bilder närgånget eller utdraget skildrar grovt våld mot människor eller djur med uppsåt att bilderna sprids eller som sprider sådan skildring.

2005				
Fall nr	Djurslag	Karaktär av handling, skada på djuret	Vårdbehov	Juridiska åtgärder
1	Får	Käpp förts in i analöppningen. Tarmarna har även dragits ut genom analöppningen.	Tackan hittades död.	Polisanmälan. FU nedlagd.
2	Häst	Skada intill vaginaöppningen, 3-4 cm stor, från vasst föremål.	Veterinärbehandling	Polisanmälan. FU inleds ej.
3	Häst	Två skärsår från vasst föremål bredvid vaginan. Det ena såret var 7 cm långt och 2-3 cm djupt och det andra 2 cm långt. Ytterligare ett sår i vaginan. Även skada på ett bakben.	Veterinärbehandling	Polisanmälan. FU inleds ej.
4	Häst	Snitt i blygdläppen från vasst föremål.	Veterinärbehandling	Polisanmälan. FU inleds ej.
5	Häst	Skärskada från vasst föremål. Kraftigt blodflöde ur vaginan och ena blygdläppen hade nästan lossnat.		Polisanmälan. FU inleds ej.
6	Häst	Symetrisk sårskada i vulva, ca 5 cm djupt.	Veterinärbehandling	Polisanmälan. FU inleds ej.
7	Häst	Skär- och sticksår från vasst föremål på könsorganet och i vaginan.	Veterinärbehandling	Polisanmälan. FU nedlagd.
8	Häst	Filmmaterial med man som på olika sätt har sexuellt umgänge med hästar, bl.a slickat samt med fingrar "pillat" i vaginaöppningen. Gnudit sin penis mot vaginan samt försökt föra in den.		Polisanmälan. FU nedlagd. Saknas anledning att anta att brott som hör under allmänt åtal har förövats.
9	Häst	Könsorganet sönderskuret på sto. Ett sår 8 cm långt, ett tvärgående 4cm långt samt flera mindre sår.	Veterinärbehandling	Polisanmälan. FU nedlagd.
10	Häst	Blodutgjutning i vaginan, skador på benen.	Veterinärbehandling	Polisanmälan. FU nedlagd.
11	Häst	Skärskada i ena blygdläppen, rispor i huden bredvid vulva samt sårskador på bog och ben.	Veterinärbehandling	Polisanmälan. FU nedlagd.
12	Häst	Hingst som var mycket svullen i och omkring könsdelarna.	Veterinärbehandling	Polisanmälan. FU pågår.
13	Häst	Snitt bredvid könsorganet. Såret ca 10 cm långt och 5-6 cm djupt.		Polisanmälan. FU pågår.
14	Häst	Man som lyft upp svansen på sto och slickat där bak.		Polisanmälan. FU inleds ej.
15	Katt	Kraftiga skador i analöppningen och pälsen kladdig. Katten svårt chockad.	Veterinärbehandling	Polisanmälan. FU inleds ej.
16	Katt	Honkatt. På möbler fanns sperma och från kattens bakdel kom sekret.	Veterinärbehandling	Polisanmälan. FU nedlagd. Brott kan ej styrkas.
17	Nötkreatur	Två kvigor skadats i vaginan och blödde.	Veterinärbehandling	Polisanmälan. FU inleds ej.
18	Nötkreatur och häst	Man som fingrat i underlivet på kor och hästar.		Polisanmälan. FU nedlagd. Polisen anser att det inte går att bevisa att den misstänkte gjort sig skyldig till brott.

Förteckning över domstolsavgöranden

1. Hovrätten över Skåne och Blekinge dom den 5 december 2000, mål nr B-779/99

En person dömdes till ansvar för yttrandefrihetsbrottet olaga våldsskildring då han yrkesmässigt uppsåtligt eller av oaktsamhet till allmänheten spridit videofilmer innehållande skildringar av sexuellt våld eller tvång samt av närgånget och utdraget grovt våld mot människor och mot djur. Videogrammen innehåller bl.a. sekvenser där en man tränger in med sin penis i kloaken på en höna vilket bedöms ha medfört svåra skador för hönan. Påföljden bestämdes till villkorlig dom med föreskrift om samhällstjänst.

2. Lunds tingsrätt dom den 10 augusti 2000, mål nr B 286-00

En person dömdes till ansvar för olaga intrång och djurplågeri. Gärningsmannen hade olovligt berett sig tillträde till ett stall och utsatt ett sto för misshandel genom att föra in en arm i stoets könsorgan. Stoet uppvisade skador i form av kraftig svullnad i slidan och livmodermunnen samt svulnad och rispor vid slidöppningen. Vid ett senare tillfälle påträffades personen i samma stall där han då hade haft sexuellt umgänge med ett sto. Påföljden bestämdes till skyddstillsyn och dagsböter.

3. Kristianstads tingsrätt dom den 18 december 1996, mål nr B 1779-96

En person dömdes till ansvar för ett antal brott, bl.a. djurplågeri. Djurplågeribrottet bestod i att gärningsmannen vid flera tillfällen utsatt hästar för lidande genom att föra in föremål i slidan på ett antal ston (tre stycken), varvid skador uppstått. Vid ena tillfället blev även en hingst bunden på ett sätt som medförde skador. Påföljden bestämdes till skyddstillsyn med särskild behandlingsplan.

4. Västerås tingsrätt dom den 26 mars 1996, mål nr B631-94

En person dömdes till ansvar för bl.a. olaga intrång. Åtalet ogillades i den del som avsåg djurplågeri. Personen hade olovligt berett sig tillträde till ett stall och påträffades i en box tillsammans med ett sto och en hingst med sina byxor neddragna. Personen hade släppt ihop hästarna. Stoet hade lindriga till måttliga skrapår och svullnader vid vagina. Skadorna bedömdes ha orsakat ”måttligt fysiskt lidande” samt ”psykiskt lidande av svårbedömd grad”. Tingsrätten ansåg det inte styrkt att det var gärningsmannen som orsakat de i frågavarande skadorna.

5. Skövde tingsrätts dom den 7 juni 1989, mål nr B 28/89

En person dömdes till ansvar för djurplågeri. Djurplågeribrottet bestod i att gärningsmannen bundit en häst och fört in en pinne i slidan på den, vilket lett till en sårskada. (I domen framkommer att gärningsmannen besökt djurägarens stall vid flera tillfällen och hästar har i samband med detta insjuknat. En av dem har nödslaktats till följd av detta). Påföljden bestämdes till villkorlig dom.

6. Lidköpings tingsrätt dom den 10 maj 1985, mål nr B 72/85

En person dömdes till ansvar för ett antal brott, bl.a. djurplågeri, skadegörelse och grov skadegörelse. Djurplågeri och skadegörelsebrotten bestod i att gärningsmannen vid fyra olika tillfällen i sexuellt syfte fört in armen eller trubbigt föremål i slidan på dräktiga ston och fört denna fram och tillbaka. Stona (totalt sju stycken) har till följd av detta kastat sina foster. Ett

av stona fick avlivas i samband med kastningen. Gärningsmannen dömdes för samtliga begångna brott till slutna psykiatrisk vård. Gärningsmannen var tidigare dömd för brott. Gärningsmannen dömdes senare till att betala skadestånd till en av målsägandena med 300 000 kr (Lidköpings tingsrätt dom den 3 december 1985, mål nr T 201/85).

7. Västerås tingsrätt dom den 9 mars 1981, mål nr B 477/80

En person dömdes för djurplågeri och grovt olaga intrång med anledning av att vid ett antal tillfällen obehörigen gått in i ladugård och misshandlat får och grisar. Åtalet omfattade miss-handel av totalt 18 stycken djur under en period av nästan tre år. Flertalet av dessa djur uppvisade skador i form av irritation och svullnad i slidan. Några får hade orsakats benbrott i korsryggen och lårbenshalsen och till följd av detta nödslaktats. Två får hade fått missfall. Några suggor befann sig i apati. Påföljden bestämdes till fängelse i åtta månader. (Gärningsmannen var tidigare dömd för brott).

8. Piteå tingsrätt dom den 19 februari 1980, mål nr B 12/80

En person dömdes för djurplågeri och olaga intrång med anledning av att han obehörigen gått in i en annan person tillhörig ladugård och där utsatt en ko för lidande genom att föra in ett kvastskäft i kons slida så att skador uppkom i slidan. I domen konstateras att skadorna har medfört smärta och obehag för kon. Påföljden bestämdes till villkorlig dom.

9. Borås tingsrätt dom den 12 februari 1980, mål nr B 612/79

En person dömdes för djurplågeri med anledning av att han hade misshandlat en annan persons ko genom att i dess könsorgan två gånger föra in ett kvastskäft och föra kvasten fram och åter. Till följd av detta har kon åsamkats sådana blödningar och skador bl.a. på slida, njure, tarmar och mjälte att hon måste nödslaktas. Gärningsmannen dömdes även för skadegörelse till följd av att han förstört inredning. Påföljden för de båda brotten bestämdes till skyddstillsyn.